

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

ACTIVITEITEN- VERSLAG 2021

www.duurzameontwikkeling.be

1

VOORWOORD /3

2

OPVALLENDE FEITEN IN 2021 /4

- 2.1. De gezondheidscrisis en de gevolgen daarvan bleven de federale overheidsdiensten mobiliseren /4
- 2.2. De federale diensten hebben niet op een inspanning meer of minder gekeken om de slachtoffers van de overstromingen van juli 2021 te helpen /5
- 2.3. Goedkeuring door de regering van een 3de Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling /5
- 2.4. Er zijn belangrijke federale actieplannen opgesteld, andere zijn op de rails gezet /6

3

ACTIVITEITEN VAN DE ICDO /7

- 3.1. Opdrachten van de ICDO /7
- 3.2. De leden van de ICDO /8
- 3.3. Activiteiten van de ICDO /9

4

HET BELEID VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN DAT BIJDRAAGT TOT DUURZAME ONTWIKKELING /24

- 4.1. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling /24
- 4.2. SDG's as compass /27
- 4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA) /28

5

DUURZAAM BEHEER IN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN /30

- 5.1. Duurzaam beheerssysteem /30
- 5.2. Dialoog met de stakeholders /31
- 5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI) /33
- 5.4. Duurzame overheidsopdrachten /33
- 5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark /34
- 5.6. Duurzame mobiliteit /35
- 5.7. Duurzame voeding /37
- 5.8. Duurzame evenementen /38
- 5.9. Duurzame human resources /38

1

VOORWOORD

2021 is een jaar dat iedereen liever achter zich laat. Maar als er één moment is dat de ICDO-leden niet gauw zullen vergeten, dan is het wel de goedkeuring het nieuwe Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling door de regering. Tien jaar hebben ze hierop gewacht!

Dit plan is het resultaat van meer dan 18 maanden analyses, studies en uitwisselingen tussen de federale overheidsdiensten over hoe België de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties kan verwezenlijken. Het vloeit ook voort uit een dialoog met het maatschappelijk middenveld, dat vanaf het begin van het proces en vervolgens in antwoord op de voorstellen van de federale overheidsdiensten zijn deskundigheid en standpunt heeft kunnen inbrengen. Ten slotte is het de uitkomst van politieke besprekingen die de regering in staat hebben gesteld de erin vervatte acties en transversale maatregelen op 1 oktober 2021 te valideren.

Uiteraard kunt je meer ontdekken over de inhoud van het **Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling** op www.duurzameontwikkeling.be. En in dit verslag geeft de werkgroep “Federale Strategie” je een overzicht van al het werk dat in de aanloop naar het plan is verricht (zie hoofdstuk 3 - De activiteiten van de ICDO).

Dit jaar werd voornamelijk gekenmerkt door de aanhoudende gezondheidscrisis en de verschrikkelijke overstromingen die het land hebben getroffen. De federale overheidsdiensten hebben zich grenzeloos ingezet om deze uitdagingen zo goed mogelijk het hoofd te bieden. Welke rol speelt duurzame ontwikkeling hierbij? Als je de verslagen van de Cellen voor Duurzame Ontwikkeling leest, zul je zien dat het beheer van deze gebeurtenissen onze administraties inderdaad dagelijks confronteerde met vraagstukken op het gebied van duurzame ontwikkeling (zie hoofdstuk 6).

De ingrijpende veranderingen van de afgelopen twee jaar hebben pijnlijke gevolgen voor alle actoren in onze samenleving. Sommige opvolgingsindicatoren wijzen in het beste geval al op een vertraging, in het slechtste op een regressie, bij het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. Laten we ons niets wijsmaken, de tijd dringt. De federale overheidsdiensten zullen op koers moeten blijven en blijf moeten geven van doorzettingsvermogen om steeds meer sociaal verantwoorde antwoorden te formuleren voor onze en de volgende generaties.

Veel leesplezier,

Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de ICDO

2 OPVALLENDE FEITEN IN 2021

In dit hoofdstuk stellen we de belangrijkste acties voor van de federale overheidsdiensten die bijgedragen hebben tot duurzame ontwikkeling en die het jaar 2021 hebben gekenmerkt.

2.1. De gezondheidscrisis en de gevolgen daarvan bleven de federale overheidsdiensten mobiliseren

Net als tijdens het vorige jaar vereisten de door de regering genomen maatregelen ter bestrijding van de covid-19-pandemie een grote mobilisatie van de federale overheidsdiensten. Afhankelijk van hun specifieke opdracht beheerden sommige diensten de gezondheidsaspecten, anderen zorgden voor de continuïteit van de sociale en financiële hulp of analyseerden de sociale en economische gevolgen van deze crisis om de meest kwetsbare personen te beschermen. Hierna volgt een - onvolledig - overzicht van hun bijdragen in 2021:

- De FOD Volksgezondheid bleef het coronacommissariaat verzekeren aan de zijde van de regering en organiseerde en ondersteunde de overlegorganen voor gezondheid zoals de IMC (Interministeriële Conferentie) Volksgezondheid of het PECC (Patient Evacuation Coordination Centre of centrum voor de coördinatie van de evacuatie van patiënten). Deze FOD orkestreerde ook de **vaccinatiecampagnes** en de teststrategie evenals het **beheer van de voorraden aan vaccins en vaccinmateriaal**;
- De FOD Binnenlandse Zaken wijdde zich dag in dag uit aan de transversale coördinatie van de gezondheids-crisis, door het **Nationaal Crisiscentrum** aan te sturen.

Deze dienst werkte ook hard aan de **maatregelen van bestuurlijke politie in geval van epidemische noodsituatie**;

- De FOD Sociale Zekerheid publiceerde een koninklijk besluit dat in welbepaalde gevallen de erkenning met terugwerkende kracht van **covid als beroepsziekte** mogelijk maakt. Deze dienst heeft ook de maatregelen van het **overbruggingsrecht voor zelfstandigen** verlengd. De FOD speelde ook een belangrijke rol in de opvolging van de sociaaleconomische gevolgen van de covid-crisis binnen de **interministeriële werkgroep Social Impact COVID-19 Crisis** (WG SIC). Deze FOD heeft ook de impact van covid-19 op de geestelijke gezondheid bestudeerd via het **federale netwerk Mental Health @ Work**, waarvan alle bevoegde federale instellingen deel uitmaken. Dit netwerk fungeert als klankbord voor het federale actieplan, dat tot doel heeft de beroepsbevolking (werknemers, zelfstandigen, overheidssector) te sensibiliseren voor en te informeren over het thema geestelijke weerbaarheid op het werk. In dit kader werd een nieuwe rubriek "covid" gecreëerd op de website <https://www.ikvoelmegedophetwerk.be/nl>.
- De POD Maatschappelijke Integratie, die samen met de FOD Sociale Zekerheid op de eerste lijn staat binnen de TaskForce Kwetsbare Groepen covid-19, heeft **diverse maatregelen voor doelgroepen** uitgewerkt. Zo **ondersteunde hij jongeren en studenten** via de OCMW's, werkte hij specifieke informatie uit voor maatschappelijk werkers die steunaanvragen krijgen van **zelfstandigen in moeilijkheden**, kende hij **bijkomende middelen toe voor de opvang van daklozen** en verleende hij ook extra maar tijdelijke financiële steun aan leefloontrekkers;
- De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft gewerkt aan de **specifieke preventiemaatregelen op het vlak van werk in geval van epidemie of pandemie**. Deze overheidsdienst heeft een grote hoeveelheid

informatie ontwikkeld in verband met het arbeidsrecht, bestemd voor werknemers en werkgevers, in de context van de bestrijding van de pandemie.

- De FOD Economie heeft hetzelfde gedaan door veel informatie te publiceren voor bedrijven, handelaars en reizigers. Deze dienst heeft ook de **economische impact van het coronavirus** op onze economie geanalyseerd;
- Defensie heeft zijn middelen ingezet om de strijd tegen covid te ondersteunen. Deze overheidsdienst leverde **logistieke en medische ondersteuning** aan vaccinatiecentra, ziekenhuizen en rusthuizen;
- De POD Wetenschapsbeleid heeft verschillende onderzoeksprojecten begeleid, inzonderheid wat betreft de **economische en psychologische weerslag van tijdelijke werkloosheid in verband met de covid-crisis**, over wat we kunnen leren betreffende de **maatschappelijke weerbaarheid** in een context van epidemie in België en over **de onrechtstreekse impact op lange termijn voor de gezondheid van covid in België**;
- Van zijn kant stelde het Federaal Planbureau in zijn **rapport over de bijkomende indicatoren ten opzichte van het bbp vast** dat de covid-19-crisis de verslechtering van het welzijn van de Belgen in 2020 nog heeft verergerd. Het heeft ook een **rapport over de verborgen kosten van deze crisis voor de geestelijke gezondheid geschreven**.

2.2.

De federale diensten hebben niet op een inspanning meer of minder gekeken om de slachtoffers van de overstromingen van juli 2021 te helpen

- De Civiele Bescherming, een dienst van de FOD Binnenlandse Zaken, stond gedurende meerdere weken de klok rond paraat op het terrein, in een eerste fase **om hulp te bieden aan de slachtoffers** en later om **puin te ruimen en alle afval te verwijderen**.
- Op het niveau van het Waalse Commissariat spécial à la reconstruction (bijzonder commissariaat voor de wederopbouw) werd een Federale Ondersteuningscel gecreëerd met als opdracht **de coördinatie van de federale steun op het terrein te verzekeren** vanaf de maand augustus 2021. Van september tot vandaag (datum van

voltooiing van het huidige verslag) heeft de cel **hard gewerkt om tegemoet te komen aan de primaire behoeften** (warme maaltijden verstrekken en voldoen aan alle hygiënische noden) en de behoeften op het vlak van schoonmaak, afvalverwijdering en de werken om rivieroevers te beveiligen. De cel zette ook haar acties voort op het vlak van beveiliging van de plaatsen, psychosociale opvang van de slachtoffers en continuïteit van de dienstverlening door de overheid in samenwerking met de verschillende plaatselijke actoren. Het Nationaal Crisiscentrum heeft actief deelgenomen aan de oprichting van deze cel en leverde middelen en expertise op het vlak van multidisciplinair beheer, inzonderheid door zijn dienst **Nationale Logistieke Hub** (Nat Log Hub) ter beschikking te stellen;

- In het kader van zijn opdracht van hulp aan de natie werd Defensie onmiddellijk na de overstromingen ingezet in meerdere steden in de provincies Luik, Namen, Waals-Brabant, Vlaams-Brabant, Luxemburg en Limburg. Defensie heeft vele manschappen en materieel ingezet om de getroffen inwoners bijstand te verlenen.
- Het toeval wilde dat de FOD Binnenlandse Zaken kort voor deze verschrikkelijke overstromingen het **oproepnummer 1722** en het e-loket **www.1722.be** in werking had gesteld om het voor de bevolking mogelijk te maken de bijstand van de brandweer te vragen in geval van schade als gevolg van slecht weer, zonder dat er mensenlevens in gevaar zijn.

2.3.

Goedkeuring door de regering van een 3de Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling

Op 1 oktober 2021 heeft de federale regering het **Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling** goedgekeurd; dit plan bevat de acties die de federale overheidsdiensten zullen ondernemen om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties en van de Langetermijnvisie te verwezenlijken. Het gaat in het bijzonder om onderstaande acties:

- De uitvoering van de SDG's versnellen, ze integreren in federaal beleid en zorgen voor de monitoring ervan,
- Zorgen voor beleidscoherentie,
- De voorbeeldrol van de Staat versterken,

- Niemand achterlaten,
- De veerkracht tegen risico's versterken,
- De Belgische economie hervormen,
- Veranderen van mobiliteitsmodel,
- De transitie financieren,
- Optreden op internationaal niveau.

2.4.

Er zijn belangrijke federale actieplannen opgesteld, andere zijn op de rails gezet

In 2021, meer bepaald op 1 oktober, werd het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling goedgekeurd. Het is echter niet het enige federale actieplan dat de inspanningen van verschillende federale instellingen bundelt. We overlopen enkele van die plannen:

- Op 29 januari 2021 keurde de regering het **jaarlijks actieplan voor de strijd tegen sociale fraude** goed. Dit plan richt zich op prioritair fraudefenomenen zoals sociale dumping, zwartwerk, mensenhandel en het grootstedenprobleem, uitkerings- en verblijfsfraude, fraude op het vlak van socialezekerheidsbijdragen en gezondheidszorg.
- Op 5 maart 2021 keurde de regering het interfederaal en intersectoraal **"Women in Digital"** goed. Het doel van dit plan is België een coherente strategie aan te reiken om de coördinatie en synergie te bevorderen tussen de verschillende initiatieven die worden genomen om vrouwen in STEM/ICT op alle beleidsniveaus in ons land te bevorderen.
- Op 23 maart 2021 kreeg de WG "Maatschappelijke Verantwoordelijkheid" van de ICDO de opdracht om een **2de nationaal actieplan "Ondernemingen en Mensenrechten"** op te stellen.
- Op 25 maart 2021 heeft de regering haar goedkeuring gegeven aan een reeks maatregelen in het federale actieplan ter verbetering van de preventie van stress op het werk.
- Op 30 april 2021 stemde de regering in met de federale bijdrage tot het **herstel- en veerkrachtplan voor België**. Deze bijdrage, die het federale deel van het plan vertegenwoordigt, vormt een aanvulling op de bredere herstelstrategie van de federale regering die de Europese Commissie op 23 juni 2021 heeft gevalideerd. De expertise van het Federaal Planbureau werd meermaals gevraagd:

- Om een **raming te maken van de macro-economische en budgettaire effecten van het ontwerp van nationaal plan voor herstel en veerkracht**;
- Om de **bijdrage van het ontwerp van nationaal plan voor herstel en veerkracht aan de doelstellingen van het NEKP** (Nationaal Energie- en Klimaatplan) te analyseren;
- Om alle **PHV-maatregelen aan dit DNSH (Do no significant harm)-beginsel te toetsen**;
- Om de **Impact van het Nationaal plan voor herstel en veerkracht op de SDG's, de veerkracht en de sociale cohesie** te evalueren.

- Op 21 mei 2021 zette de regering het licht op groen voor een ontwerp van **actieplan voor toegang tot de sociale bescherming van werknemers en zelfstandigen** in het kader van de aanbeveling van de Raad van de Europese Unie.
- Op 11 juni 2021 keurde de regering het **Federaal Plan Gender mainstreaming 2020-2024** goed. Dit plan bestaat uit twee delen: een collectieve verbintenis vanwege de leden van de regering om gendermainstreaming en de belangrijkste instrumenten daarvan toe te passen; en een verbintenis van de leden vanwege de regering om voorrang te geven aan de integratie van de genderdimensie in verschillende beleidslijnen die onder hun bevoegdheid vallen.
- Op 16 juli 2021 keurde de regering het **federale actieplan Handicap (2021 - 2024)** goed alsook de 145 verbintenissen die in het plan worden aangegaan ten gunste van de inclusie van personen met een handicap in onze samenleving. Diezelfde dag ging de regering er ook mee akkoord om de **strategische veiligheids- en preventieplannen 2018-2019** te verlengen tot 31 december 2022. Ze ondersteunde ook de **strategie voor opmaak van het federaal plan tegen armoede en ongelijkheid**.
- Op 1 oktober 2021 keurde de federale regering het **Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling** goed; dit plan bevat de acties die de federale overheidsdiensten zullen ondernemen om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties en van de Langetermijnvisie te verwezenlijken.
- Op 28 november 2021 keurde ze het **nationaal actieplan voor de strijd tegen gendergeweld 2021-2025** goed.
- Op 18 december 2021 keurde ze het **federale actieplan voor een circulaire economie 2021-2024** goed. Dit actieplan wil de kansen die de circulaire economie biedt in België grijpen op het vlak van innovatie, werkgelegenheid, welzijn en concurrentievermogen. In de context van de algemene overgang naar een circulaire economie heeft het ook als doel te strijden tegen klimaatverandering, het verlies van biodiversiteit en de aantasting van het milieu.

3

ACTIVITEITEN VAN DE ICDO

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de opdrachten, de leden en de activiteiten van de ICDO van 2021.

3.1. Opdrachten van de ICDO

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in de **wet duurzame ontwikkeling (05/05/1997)** en toe te zien op hun goede afwikkeling;
- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

3.2. De leden van de ICDO

De ICDO is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle federale overheidsdiensten en van het ministerie van Defensie. De Gewesten en Gemeenschappen worden eveneens uitgenodigd om een lid aan te duiden. Het Federaal Planbureau en het Insti-

tuut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen worden vertegenwoordigd door één afgevaardigde. Sinds de laatste plenaire vergadering van het jaar zetelen ook twee vertegenwoordigers van de openbare instellingen voor Sociale Zekerheid (OISZ) in de ICDO. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) neemt het voorzitterschap waar.

De vernieuwing van het mandaat van de leden van de ICDO die de federale overheidsdiensten vertegenwoordi-

gen, voor een periode van 5 jaar, is in het begin van het jaar gebeurd, met de publicatie van het **koninklijk besluit van 17 maart 2021** betreffende het ontslag en de benoeming van bepaalde leden. Het mandaat van de vertegenwoordigers van de Gewesten en Gemeenschappen werd georganiseerd in juli 2017. In 2022 wordt dit mandaat dus verlengd. De onderstaande samenstelling is de officiële samenstelling op 31 december 2021. De vervangers beëindigen de mandaten van hun voorgangers.

Voorzitter

- Dieter VANDER BEKE

Secretarissen

- Marie-Line GABRIEL;
- Cédric VAN DE WALLE.

Leden vertegenwoordigers van de FOD's, POD's en het ministerie van Defensie

- Aude VAN GROOTENBRUEL, vertegenwoordigster van Kanselarij van de Eerste Minister; plaatsvervangster: Anja MICHALSKI;
- Myriam BOUVEROUX, vertegenwoordigster van de FOD Beleid en Ondersteuning; plaatsvervangster: Bernard WILLOCOQ;
- Koen VERHEYEN, vertegenwoordiger van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking; plaatsvervangster: Filip ZIVKOVIC;
- > Mid-2021 werd mevrouw Moïra DE GROOTE aangesteld als vertegenwoordigster.
- Sandrine HONNAY, vertegenwoordigster van de FOD Binnenlandse Zaken; plaatsvervangster: Chloé BOURDON;
- Lode BRUNEEL, vertegenwoordiger van de FOD Financiën; plaatsvervangster: Bregje VAN NIMWEGEN;
- Anne-Sophie VERHAEGEN, vertegenwoordigster van de FOD Mobiliteit en Vervoer; plaatsvervangster: Anne BERGHMANS ;
- Haoua IBRA KAKA, vertegenwoordigster van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg; plaatsvervangster: Esther MULKERS;
- Géraldine ELFATHI , vertegenwoordigster van de FOD Sociale Zekerheid; plaatsvervangster: Julie DELFORGE;
- Marielle SMEETS, vertegenwoordigster van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu; plaatsvervangster: Pol GERITS;

- Cindy RENARD, vertegenwoordigster van de FOD Justitie; plaatsvervangster: Charlotte LECLERE;
- > Mid-2021 werd mevrouw, Anne-Lise NTAHOBARIBIKIRA aangesteld als vertegenwoordigster.
- Michiel MAERTENS, vertegenwoordiger van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie; plaatsvervangster: Tatiana LAMBIN;
- Olivier DE WEERDT, vertegenwoordiger van het Ministerie van Defensie; plaatsvervangster: Frédéric DION ;
- > In de loop van het jaar werd de heer, Thomas FALLEN-THEYN aangesteld als vertegenwoordiger.
- Jean-Marc DUBOIS, vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie; plaatsvervangster: Philippe FRINGS ;
- Olivier DETONGRE, vertegenwoordiger van de POD Wetenschapsbeleid; plaatsvervangster: Maaike VANCAUWENBERGHE.

Vertegenwoordigers van de gemeenschappen - en gewestregeringen

- Griet VERSTRAETEN en Ine BAETENS, vertegenwoordigsters van de Vlaamse Regering;
- Anne SAUDMONT, vertegenwoordigster van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- Daniel HILLIGSMANN, vertegenwoordiger van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap;
- Natacha ZUINEN, vertegenwoordigster van de Regering van het Waalse Gewest;
- Pierre MOUREAUX, vertegenwoordiger van de Regering van de Franse Gemeenschap.

Waarnemers

- Patricia DELBAERE, vertegenwoordigster van het Federaal Planbureau;
- Jeroen DECUYPER, vertegenwoordiger van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen;
- Clara GRUNER en Eva SAYES, vertegenwoordigster van de Openbare Instellingen voor Sociale Zekerheid (OISZ).

Bij het begin van ieder kalenderjaar moet de ICDO een Bureau samenstellen. Aangezien de wet voorziet in maximaal 2 vicevoorzitters en het secretariaat slechts één kandidatuur (Marielle Smeets) heeft ontvangen, kunnen we dit jaar op deze manier te werk gaan, ook al geven we volgend jaar ook de voorkeur aan nieuwe kandidaturen

3.3. Activiteiten van de ICDO

3.3.1. Het Secretariaat

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) verzorgt het secretariaat van de ICDO en de werkgroepen. Ieder jaar brengt het secretariaat van de ICDO verslag uit van de activiteiten van de ICDO.

3.3.2. De plenaire vergaderingen

In 2021 kwamen de leden van de ICDO zes keer voltallig samen: op 28 januari, 30 maart, 29 april, 5 juli, 30 september en 16 december. Als gevolg van de pandemie werden de activiteiten voornamelijk elektronisch uitgevoerd, maar de werkzaamheden van de ICDO werden voortgezet.

A. Bijdragen tot de uitvoering van de Agenda 2030

De tenuitvoerlegging van de SDG's op federaal niveau loopt als een rode draad door de vergaderingen van de ICDO.

- > Het FIDO heeft een nieuwe studie gelanceerd om de SDG's te vertalen in SMART-doelstellingen. Net zoals in 2017 achtte het FIDO het nuttig om een **nieuwe gap analysis** te bestellen als input voor het DO-beleid van de nieuwe regering. Het vroeg de onderzoekers om de SDG's te vertalen in SMART-doelstellingen voor België. Uit het onderzoek blijkt dat 119 SDG targets SMART en 50 SDG targets niet-SMART zijn. Voor de SMART doelstellingen bekijkt het onderzoek hoe ver België staat om ze te behalen. Het resultaat is samengevat in een uitgebreide lijst van **“doelstellingen door België onderschreven”**. Voor de 50 niet-SMART targets formuleert het onderzoek SMART-doelstellingen op drie ambitieniveaus. Ook deze doelstellingen hebben de onderzoekers samengevat in een lijst van **“nieuwe doelstellingen voor België”**.

Waar kan het beter?

De federale overheid kan volgens het onderzoek nog extra inspanningen leveren om de kloof tussen het Belgisch beleid en bepaalde SDG targets te verkleinen:

- Er is nog een extra inspanning nodig voor specifieke SDG targets zoals bv. 2.1, 2.4, 2.a, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.8, 3.b, 4.1, 4.2, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3 (=6.6), 7.1, 7.3, 8.7, 8.8, 9.1, 9.4, 9.b, 11.1, 11.2, 11.5, 11.6, 12.4, 12.5, 12.7, 12.b, 12.c, 13.1, 13.2, 14.1, 14.4, 14.7, 14.b, 15.1, 17.2, 17.13. De studie beveelt aan om in te zetten op de reeds gedefinieerde doelstellingen voor deze SDG targets
- Andere SDG targets zoals bv. 2.c, 6.4, 6.5, 8.1, 8.2, 10.1, 10.4, 11.4, 13.a, 17.3, 17.10, 17.16, 17.18 en 17.19 zijn bereikt maar een (jaarlijkse) opvolging is aanbevolen
- Voor de SDG targets 4.3 en 4.5 zijn de doelstellingen juridisch behaald, maar een aandachtspunt blijft mogelijke maatschappelijke obstakels voor toegang tot onderwijs. Ook SDG target 4.7 is beleidsmatig voldaan, maar blijft een aandachtspunt om na te gaan of dit zich ook vertaalt in opgedane kennis en vaardigheden van de leerlingen.
- Sommige SDG targets zijn juridisch behaald, maar de praktijk toont een ander beeld. Voorbeelden hiervan zijn SDG targets 5.1, 5.2; er is nog steeds discriminatie (5.1), geweld tegen vrouwen en meisjes komt voor (5.2), ... Het is belangrijk dat overheden blijven rekening houden met de reële situatie en zich inzetten om deze te verbeteren.
- Voor SDG target 7.2 is de doelstelling nog niet bereikt, maar het pad lijkt te voldoen tegen 2030.

B. Opvolging van de instrumenten van de wet

Tijdens de plenaire vergaderingen komen zowel de opvolging van de activiteiten van de werkgroepen als de ontwikkeling van de instrumenten van de wet inzake de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling regelmatig aan bod.

- > Voorbereiding van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) in de werkgroep “Federale Strategie” van de ICDO

Het voorontwerp van FPDO is het resultaat van de inzet van talrijke actoren. De deskundigen van de federale instellingen hebben de eerste voorstellen geformuleerd in de werkgroep “Federale Strategie” van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) (Zie punt 3.3.3. hieronder). Tijdens elke plenaire vergadering werd de stand van zaken betreffende de voorbereiding van het voorontwerp van Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) uiteengezet. De leden van de ICDO hebben het voorontwerp van FPDO goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 28 januari 2021.

- > Organisatie van de openbare raadpleging
Op 17 maart 2021 werd **een koninklijk besluit met betrekking tot de openbare raadpleging** gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De raadpleging ging van start

op 9 april en eindigde op 8 juni 2021. Namens de Ministerraad heeft de minister van Duurzame Ontwikkeling het voorontwerp van plan gelijktijdig voorgelegd aan de wetgevende kamers, de raden en de regeringen van de gemeenschappen en gewesten. Er werd een verzoek om advies gericht aan de FRDO en er werden brieven verstuurd naar de voornaamste federale raden (CRB, NAR, HRZKMO) en aan verschillende organisaties verbonden aan bepaalde doelgroepen die weinig of niet vertegenwoordigd zijn in de traditionele organen. Op 29 april werd voor hen een infosessie georganiseerd, die door 50 deelnemers werd bijgewoond. Er werd ook een communicatie gepubliceerd op de website www.duurzameontwikkeling.be, waar deelnemers aan de openbare raadpleging het antwoordformulier konden downloaden. 17 burgers, 22 organisaties, 6 adviesraden en 1 gewest hebben zich uitgesproken over het voorontwerp van FPDO. Hun meningen werden opgesplitst in meer dan 650 opmerkingen en door de deskundigen van de ICDO verwerkt om het ontwerpplan op te stellen. Dit laatste werd door de ICDO goedgekeurd tijdens haar plenaire vergadering van 15 juli 2021.

> **Goedkeuring van het FPDO door de regering**
Het ontwerpplan werd eind juli 2021 naar de federale minister van Duurzame Ontwikkeling verstuurd. De politieke onderhandelingen werden op 1 oktober afgesloten met de goedkeuring door de regering van het **Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling**, binnen de termijn vastgelegd in de wet inzake duurzame ontwikkeling.

> **Wijziging in de samenstelling van de ICDO**
De mandaten van de federale leden van de ICDO liepen half februari 2021 af en moesten dus worden vernieuwd. **Het koninklijk besluit van 17.03.2021 dat de samenstelling van de ICDO wijzigt** werd gepubliceerd op 01.04.2021.

Daarnaast wenste het College van de Openbare Instellingen voor Sociale Zekerheid het statuut van waarnemer te krijgen in de ICDO. Sinds december worden dus twee vertegenwoordigsters van de OISZ uitgenodigd op de plenaire vergaderingen van de ICDO.

C. Andere initiatieven

> **Voorstelling van de Belgian Taskforce Sustainable Finance**

Het thema Sustainable Finance staat op de politieke agenda. De ICDO heeft deze kwestie tot dusver niet diepgaand behandeld, hoewel hierover in het voorontwerp van het FPDO enkele voorstellen zijn opgenomen. De ICDO vond het dan ook nuttig om vertegenwoordigers van deze taskforce, gecoördineerd door de cel Europa binnen de Thesaurie, uit te nodigen op de FOD Financiën.

> **Selectie van de SDG Voices 2021**

In 2021 zijn Technopolis, Louvranges Broadcast, Act-

4change, We're Smart World, #DiasporaVote!, Netwerk Duurzame Mobiliteit, Play4Peace en Synergrid en de elektriciteits- en gasnetwerkbeheerders genomineerd als **SDG Voices 2021**.

3.3.3. De werkgroepen

A. Werkgroep "Federale Strategie DO"

Mandaat

De werkgroep Federale Strategie van de ICDO werd opgericht om de voorbereiding en de opvolging te verzekeren van de instrumenten en projecten in verband met de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling. Het mandaat van de werkgroep werd bijgewerkt tijdens de voltallige vergadering van 18 februari 2013. Het heeft voornamelijk betrekking op het uitwerken en opvolgen van de federale langetermijnvisie duurzame ontwikkeling, van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling en op het onderzoek naar de gevolgen van de beslissingen voor duurzame ontwikkeling, die sinds 2014 geïntegreerd werden in de regelgevingsimpactanalyse (RIA).

Zoals dit geldt voor de meeste ICDO-werkgroepen streeft ook deze werkgroep ernaar dat de federale overheidsdiensten zoveel mogelijk deelnemen aan het federaal beleid voor duurzame ontwikkeling en dit door bepaalde projecten op interdepartementaal niveau te coördineren. Door de instrumenten te helpen voorbereiden wil de werkgroep zoveel mogelijk expertise samenbrengen binnen de federale overheidsdiensten en hen ertoe aanzetten zich de ontwikkelde instrumenten eigen te maken.

Opdrachten

Meer info over de **opdrachten van de WG "Federale strategie DO"** op de ICDO-website.

Activiteiten 2021

De werkgroep heeft het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO), dat in 2018 tot stand is gekomen, verder uitgewerkt (zie eerdere activiteitenverslagen van de ICDO). Dankzij de inzet en de gezamenlijke inspanningen van de vele deskundigen van de federale instellingen in de werkgroep kon de federale regering op 1 oktober 2021 het FPDO goedkeuren. De activiteitenkalender werd grotendeels bepaald door de wettelijk voorgeschreven stappen voor de voorbereiding van het plan. De werkgroep is op 14 januari en 3 juni bijeengekomen en er zijn talrijke elektronische uitwisselingen geweest tussen het secretariaat en de deskundigen van de federale overheidsdiensten.

1. Goedkeuring van het voorontwerp van plan

Om zich te houden aan het in de wet vastgestelde tijdschema, dat voorziet in de goedkeuring van het plan één jaar na het aantreden van de federale regering, hebben

de deskundigen in de werkgroep de actievoorstellen bijgewerkt en tussen december 2020 en januari 2021 bin- nen hun eigen organisaties voor de definitieve validatie ervan gezorgd.

Tijdens de vergadering van 14 januari werd de vijfde draft van het voorontwerp van plan besproken. Het was de bedoeling verantwoordelijkheden voor bepaalde maat- regelen toe te wijzen, bepaalde formuleringen te ver- duidelijken, de laatste meningsverschillen over bepaalde voorstellen op te lossen, maar ook de laatste hand te leg- gen aan de structuur van het document (groepering van bepaalde thema's, plaats van de internationale dimensie etc.) Na deze vergadering werd een zesde draft aan hen overgemaakt, zodat de laatste correcties konden worden verzameld alvorens de werkgroep de draft definitief va- lideerde. Vervolgens werd er een zevende draft voorge- legd aan de plenaire ICDO-vergadering voor de laatste onderhandelingen en goedkeuring op 28 januari. Dankzij de talrijke wijzigingen in de loop van januari 2021 konden de federale overheidsdiensten zich de acties echt toe- eigen en de verantwoordelijkheden delen.

Na lay-out en vormcorrecties werd het document op 4 februari overgemaakt aan de federale minister van Duur- zame Ontwikkeling, met een begeleidende nota en een advies van de ICDO over het in te stellen bevolkingsraad- plegingsmechanisme.

2. Raadpleging van de bevolking

Zoals wettelijk bepaald, maakt de minister het vooront- werp van plan over aan de ministerraad voor overleg. De politieke besprekingen leidden ertoe dat de regering op 19 maart 2021 nota nam van het voorontwerp van plan en besloot het voor openbare raadpleging voor te leggen.

Het koninklijk besluit dat de algemene regels voor de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling vastlegt, werd op 31 maart 2021 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en de aankondiging voor de openbare raad- pleging werd op 2 april 2021 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De openbare raadpleging vond bijgevolg plaats van 9 april 2021 tot 8 juni 2021, d.w.z. de bij wet vastgestelde termijn van 60 dagen waarbinnen de Fede- rale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) een advies moet uitbrengen over het voorontwerp van plan. Gezien de "administratieve" aard van het document werd geko- zen voor een pragmatische en beperkte aanpak op het gebied van communicatie en verspreiding. Het was de be- doeling adviezen van deskundigen over de voorstellen in te winnen, veeleer dan een grootschalige communicatie- en bewustmakingscampagne te voeren.

Op de website www.duurzameontwikkeling.be werd een [specifieke pagina gewijd aan de openbare raadpleging](#) om verschillende documenten ter beschikking te stellen: het voorontwerp van plan, een antwoordformulier, maar

ook een verkorte samenvatting en een leeswijzer. De hele openbare raadpleging werd immers georganiseerd met het oog op de toepassing van het centrale beginsel van de Agenda 2030 "Leave No One Behind", namelijk niemand achterlaten, en het waarborgen van een zo groot moge- lijke toegankelijkheid van het raadplegingsproces, ook al is dit een uitdaging voor zo'n document.

Op verzoek van de minister werd ook rekening gehouden met dit beginsel bij de ondernomen stappen om advie- zen over het voorontwerp van plan in te winnen. Naast de begunstigde instellingen waarin de wet voorziet (de wetgevende kamers, de parlementen en regeringen van de deelgebieden en de ICDO) werden andere organisaties verzocht op de voorgestelde acties te reageren:

- de belangrijkste federale adviesraden (CCE/CRB, CNT/NAR, CSIPME/HRZKMO, CCPD/ABCO, bijzondere raadgevende commissie verbruik/Commission Con- sultative Spéciale Consommation);
- Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrou- wen/Conseil de l'Egalité des Chances entre les hom- mes et les femmes (RGKMV/CECHF), Vrouwenraad/ Conseil des Femmes Francophones de Belgique (CFFB);
- Conseil Supérieur National des Personnes Handica- pées/Nationale Hoge Raad Personen met een Handi- cap (CNSPH/NHRPH), Belgian Disability Forum;
- platform-federaties: Associations 21, Reset.Vlaande- ren, The Shift;
- dienst Armoedebestrijding, BAPN;
- Forum des Jeunes, Vlaamse Jeugdraad;
- Gezinsbond, Ligue des familles;
- Myria, UNIA;
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Coordination et Initi- atives pour Réfugiés et Étrangers (CIRÉ);
- Vlaamse Ouderenraad, Coordination des Associati- ons de Seniors, Commission des aînés;
- Liga voor mensenrechten/Ligue des droits humains;
- de Rode Antraciet, Cavaria, Arc-en-Ciel Wallonie.

Op 29 april 2021 werd een online infosessie gehouden met vertegenwoordigers van de ICDO en de adviesraden om de context, het proces en de inhoud van het vooront- werp van plan toe te lichten, alsook de aard van de ver- wachte bijdragen en de wijze waarop de adviezen zullen worden behandeld.

Op 18 mei 2021 werden de voorzitter en de secretaris van de ICDO uitgenodigd om het voorontwerp van plan aan de Kamer van volksvertegenwoordigers voor te stellen tijdens een hoorzitting van de Commissie voor Energie, Leefmilieu en Klimaat.

3. Verwerking van de raadpleging en voorstelling van het ontwerpplan

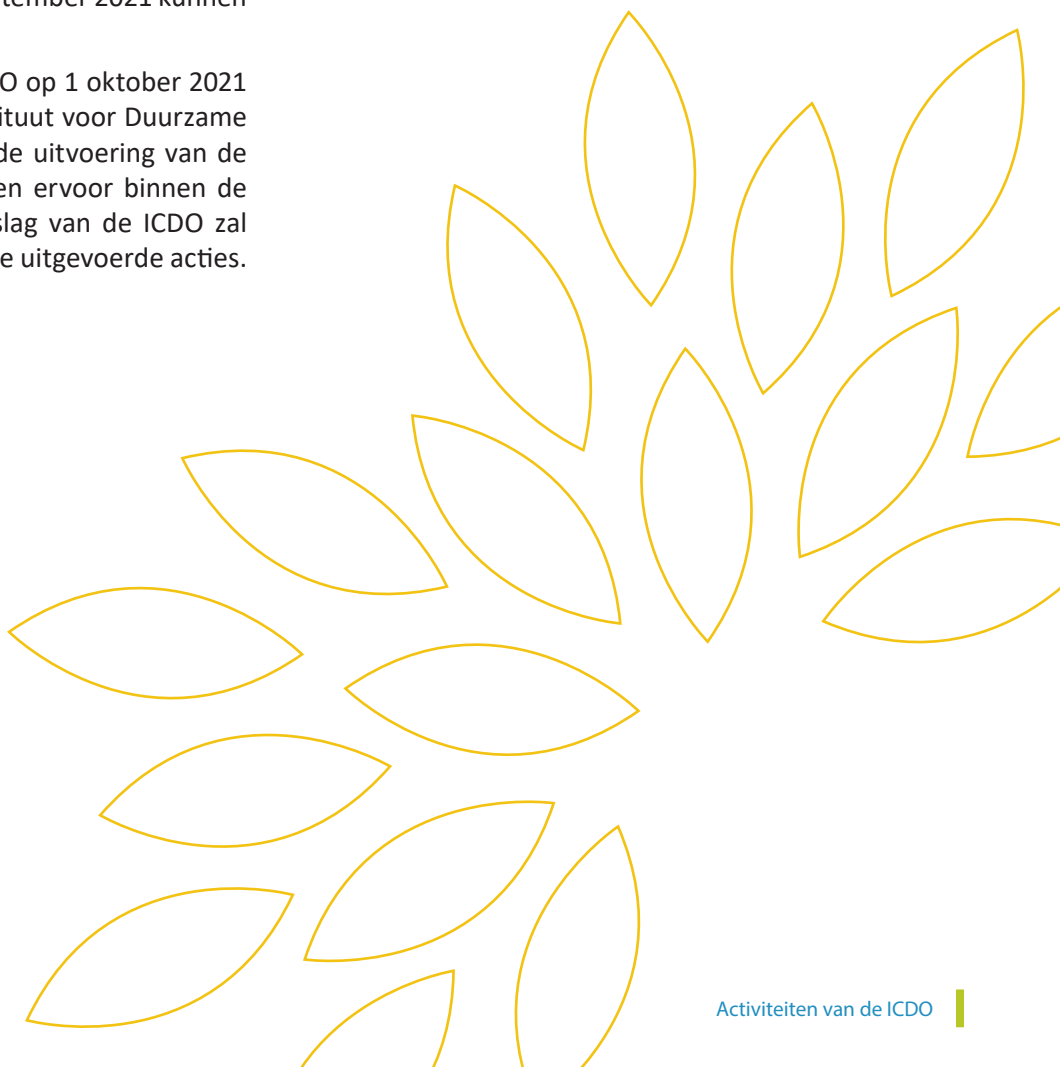
Tijdens de raadpleging hebben 17 burgers, 22 organisaties, 6 adviesraden en 1 gewest hun mening gegeven over het voorontwerp van het FPDO. Hun adviezen werden opgedeeld in meer dan 650 opmerkingen en werden door de deskundigen van de werkgroep in juni en juli 2021 elektronisch verwerkt.

Alle adviezen werden ter beschikking gesteld van alle WG-deskundigen. Het ICDO-secretariaat heeft alle adviezen in de vorm van opmerkingen of wijzigingsvoorstellen verwerkt, met identificatie van de federale diensten die er mogelijk bij betrokken zijn. Het heeft de deskundigen van de federale diensten verzocht zich te uiten over de relevantie van de voorstellen en een weigerings- of wijzigingsgrond, een wijziging of nieuwe maatregelen voor te stellen om aan de verzoeken te voldoen.

Na veel bilaterale interacties tussen het ICDO-secretariaat en de deskundigen werd het document naar de plenaire vergadering van de ICDO verstuurd. De plenaire vergadering ging op 15 juli akkoord met de inhoud van het ontwerpplan. Het secretariaat heeft vervolgens de vertalingen voltooid, de concordantie tussen de talen gecontroleerd en het document gelay-out alvorens het aan de minister toe te zenden. Het voegde ook een begeleidende brief bij het ontwerpplan, waarin het uitlegde dat het niet mogelijk was op alle suggesties te reageren wegens de korte termijn die beschikbaar was om de raadplegingsadviezen te verwerken. De politieke beraadslagingen zouden derhalve tussen augustus en september 2021 kunnen plaatsvinden.

Nadat de federale regering het FPDO op 1 oktober 2021 goedkeurde, heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling de basis gelegd voor de uitvoering van de acties en de opvolgingsmechanismen ervoor binnen de ICDO. Het volgende activiteitenverslag van de ICDO zal dus verslag uitbrengen over de eerste uitgevoerde acties.

Tijdens de zomer heeft de werkgroep zich ook uitgesproken over de methodologie voor de opvolging van het plan en over de resultaten van de studie over de SMART-formulering van de SDG's in de Belgische context. Op verzoek van de minister werd binnen de ICDO een raadpleging van de federale administraties hierover gestart. Hun bijdrage werd in september aan de minister overgemaakt.

INTERVIEW met Cédric van de Walle, voorzitter van de WG “Federale Strategie” van de ICDO

Hoe is de openbare raadpleging over het voorontwerp van het FPDO tot stand gekomen?

De ICDO heeft beslist dat de openbare raadpleging tot doel had de kwaliteit van de voorstellen in het ontwerpplan te verbeteren, en niet om een grote bewustmakingscampagne te organiseren. Daarom heeft ze ervoor gekozen een raadpleging te organiseren die gericht was op een publiek met kennis van zaken.

De minister en de ICDO hebben dus een aantal adviesorganen en verenigingen uitgenodigd, vanuit een inclusief oogpunt, zodat bij de ontwikkeling van bepaalde maatregelen rekening kon worden gehouden met de potentieel kwetsbare groepen. Tegelijkertijd was de raadpleging voor iedereen toegankelijk, aangezien ze werd gepubliceerd op de website www.duurzameontwikkeling.be.

Hoe uiteenlopend waren de ontvangen bijdragen?

We hebben veel bijdragen ontvangen over de sociale dimensie van de acties van het ontwerpplan: de genderproblematiek, de integratie van personen met een handicap, de financiële toegang tot gezondheidszorg en justitie, de arbeidsomstandigheden etc. De economische

aspecten kwamen tot uiting in voorstellen ter verbetering van de werking van de platformeconomie of van de strijd tegen geprogrammeerde veroudering. Voor de milieukwesties waren er opmerkingen over mobiliteit, biodiversiteit etc. Onze aandacht werd gevestigd op de gevolgen van de digitalisering voor de burger: negatieve milieueffecten en de digitale kloof. We ontvingen ook een aantal opmerkingen om de internationale dimensie van het ontwerpplan te versterken: de ontwikkelingshulp, de schuldenproblematiek voor ontwikkelingslanden, de mensenrechten, het internationaal handelsbeleid, en de deelname van België aan de internationale klimaatfondsen.

Hoe werden deze bijdragen in het FPDO-ontwikkelingsproces geïntegreerd?

Alle adviezen werden opgedeeld, zodat ze in bepaalde paragrafen of delen van het plan konden worden opgenomen. Helaas konden soms zeer algemene ideeën niet worden omgezet in concrete acties of maatregelen. Waar mogelijk werden wijzigingsvoorstellen opgesteld en door het ICDO-secretariaat aan de deskundigen van de federale overheidsdiensten voorgesteld. Zij kregen zeer weinig tijd om te reageren. Er vonden razendsnel bilaterale uitwisselingen plaats om te reageren op de bijna 650 opmerkingen die in overweging werden genomen. Som-

mige werden door de deskundigen afgewezen, andere konden op bijval rekenen. Het proces werd verder bemoeilijkt doordat elk nieuw voorstel het akkoord van verschillende administraties vereiste vooraleer het kon worden opgenomen.

Zijn ze belangrijk geweest?

Het is jammer dat niet méér organisaties of burgers aan deze raadpleging hebben deelgenomen, maar de ontvangen bijdragen waren wel van een goed niveau. Dankzij deze bijdragen hebben we de kwaliteit van de inhoud van het plan kunnen verbeteren. Hierdoor zijn we vaak preciezer geweest in de formulering van de acties of hebben we beter ingespeeld op de verwachtingen van het maatschappelijk middenveld. Deze bijdragen hebben ook leemtes en zwakke punten in sommige hoofdstukken van het plan aan het licht gebracht. We zijn er niet in geslaagd deze zwakke punten in de inhoud van het plan zelf fundamenteel aan te pakken, maar ze vormen wel een input voor onze besprekingen over toekomstige werkzaamheden en ze bieden ons al een goede basis voor toekomstige acties.

B. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten

Mandaat

De omzendbrief van 16 mei 2014, *Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties*, verschenen in het Belgische Staatsblad op 21 mei 2014, geeft diverse taken aan de Werkgroep “Duurzame Overheidsopdrachten”.

Opdrachten

Meer informatie over de [opdrachten van de WG “Duurzame Overheidsopdrachten”](#) op de ICDO-website.

Activiteiten 2021

De werkgroep heeft in 2021 verschillende (beleids-) taken via digitaal overleg verzorgd. In het bijzonder kan verwezen worden naar:

- De organisatie van de Europese rapportering inzake strategische overheidsopdrachten (zie verder punt 2)
- Adviesverlening rond de herziening van de Energie Efficiëntie richtlijn 2012/27/EU (zie verder punt 3)
- Afstemming tussen de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de nieuwe werkgroep Farm to Fork (zie verder punt 4)
- Afstemming met gewestvertegenwoordigers in het kader van de werkzaamheden van het Circulair and Fair ICT Pact (zie verder punt 5)
- Voorbereiding van het overleg tussen federale overheid en gewesten rond toekomstige maatregelen inzake maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 6).

Een overzicht van de belangrijkste activiteiten werd voorgesteld aan de plenaire vergadering van de ICDO van 30 september en 16 december 2021.

1. Verwijzingen inzake duurzame ontwikkeling in de nota federaal aankoopbeleid 2021 – 2023

Zowel de Eerste Minister, als de Minister van Ambtenarenzaken, als de Minister van Duurzame Ontwikkeling hebben in hun beleidsnota's van 2021 gepleit voor een ambitieus duurzaam aankoopbeleid op federaal niveau. De concretisering van dit beleid steunde op het werk dat de ICDO in 2018 had uitgevoerd, met name de evaluatie van het beleid duurzame aankopen zoals omschreven in de omzendbrief van 16 mei 2014.

Op voorstel van de minister van Ambtenarenzaken gaf de ministerraad op 19 november 2021 haar akkoord rond de nota Federaal Aankoopbeleid 2021 – 2023. De nota werd opgesteld in uitvoering van het KB van 22 december 2017 inzake de federaal gecentraliseerde overheidsopdrachten. Hierin wordt verwezen naar 4 doelstellingen. De vierde doelstelling focust op het bevorderen van het duurzaam karakter van de overheidsopdrachten (milieu, innovatieve, sociale en ethische aspecten). De Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) besprak de (ontwerp)nota op haar overleg van 30 september 2021.

Deze nota Federaal Aankoopbeleid bevat een specifiek hoofdstuk rond duurzame overheidsopdrachten. Daarnaast werden er ook verschillende verwijzingen naar duurzame ontwikkeling opgenomen buiten dit hoofdstuk. In het bijzonder kan verwezen worden naar:

- de federale rapportering in het kader van de datavelden rond duurzame ontwikkeling die sinds 2018 in e-notification werden ondergebracht. Er wordt benadrukt dat het huidige karakter voor het invullen van de datavelden door aankopers vrijblijvend is en dat onderzocht zal worden in welke gevallen aankopers in de toekomst meer verplichtend de velden zullen moeten invullen;
- de interne organisatie van deze monitoring in e-notification en de analyse van de data door de FOD BOSA;
- de werkzaamheden rond de aanpassing van het beleidskader voor duurzame aankopen (i.e. omzendbrief van 16 mei 2014);
- de versterking van de capaciteiten van de cellen DO en de vele tactische- operationele aankoopoverleg organen (TOFA's);
- verder werken aan aankoopbeleid voor verschillende productcategorieën;
- de verwijzing naar de verschillende concrete productgroepen waarvoor extra aandacht naar duurzaamheid zal moeten gaan (raamcontracten van de opdrachtcentrale FORCMS)
- de beleidsplannen die geïntegreerd moeten worden in het aankoopbeleid (bijvoorbeeld Plan Herstel en Veerkracht, Nationaal Energie- en Klimaatplan)

- de verwijzingen naar bijzondere duurzame thema's zoals de problematiek van kmo participatie en duurzame clausules, sociale dumping en kmo, circulaire economie, maatwerkbedrijven, clausules inzake non-discriminatie, transitie naar koolstofvrije economie en 3% quota voor personen met een handicap;
- een verwijzing naar een kruisanalyse van meerjarenplanningen en duurzame thema's met het oog op de opmaak van een urgentielijst, inclusief verwijzingen naar verplichte/vrijblijvende criteria en monitoring voor categorieën uit de urgentielijst;
- verwijzing naar federale opleidingen rond duurzame aankopen.

2. Belgisch toezichtrapport overheidsopdrachten en concessies

Op vraag van de Europese Commissie werd het tweede Belgische Toezichtrapport inzake de overheidsopdrachten en de concessies (2021) opgesteld. De werkzaamheden werden gecoördineerd vanuit de FOD Kanselarij van de Eerste Minister. Hoofdstuk V betreft informatie over de praktische implementering van het strategisch beleid omtrent overheidsopdrachten. Concreet gaat het om genomen beleidsinitiatieven rond groene, sociaal/ethische en innovatieve overheidsopdrachten. De werkzaamheden rond dit hoofdstuk werden gecoördineerd vanuit de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten op 22 januari 2021. Het volledige Toezichtrapport werd door de FOD Kanselarij in april 2021 aan de Europese Commissie bezorgd.

3. Herziening Energie Efficiëntie Richtlijn 2012/27/EU

In het kader van het "Fit for 55" pakket volgt de FOD Economie de onderhandelingen omtrent het voorstel tot recast van de Energie Efficiëntierichtlijn (COM (2021) 558 final op: https://ec.europa.eu/info/files/proposal-directive-energy-efficiency-recast_en). Op 24 augustus 2021 werd de ICDO werkgroep duurzame aankopen gevraagd om een advies bij het huidige voorstel.

In het bijzonder art. 7 en Annex IV van deze Richtlijn zijn van belang voor het beleid van duurzame overheidsopdrachten. De werkgroep vestigde vooral de aandacht op:

- de problematiek van de kosteneffectiviteit en levenscycluskost;
- het vastleggen van ambitieniveaus voor producten die het Europese energie-etiket dragen volgens Verordening (EU) 2017/1369;
- de aandacht voor mogelijkheden inzake monitoring van duurzame productgroepen en diensten op basis van het Europese Publicatieblad (E-TED) en
- de opname van (energie)criteria voor de productgroepen van de GPP toolkit van de Europese Commissie.

De werkgroep leverde haar advies af op 9 september 2021 voor verdere bespreking in de ENOVER Energie Efficiëntie werkgroep (het energie overleg tussen de federale overheid en de gewesten).

4. Afstemming ICDO Werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de werkgroep Farm to Fork

In juni 2021 werden afspraken gehouden tussen vertegenwoordigers van de ICDO Werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de nieuwe op te richten werkgroep Farm to Fork (F2F). De leiding in dit dossier wordt genomen door de F2F werkgroep onder voorzitterschap van het Waalse gewest. De ICDO Werkgroep duurzame overheidsopdrachten heeft ondersteunend een rondvraag uitgestuurd m.b.t. het versterken van de capaciteit van de F2F-werkgroep.

5. Afstemming tussen gewestvertegenwoordigers in het kader van de werkzaamheden van het Circulaire and Fair ICT Pact

Onder leiding van de Nederlandse overheid (Rijkswaterstaat) en in samenwerking met verschillende andere lidstaten, werden in 2020 voorbereidingen getroffen voor de opmaak van een Circulaire IT Pact. Het Pact is een initiatief onder het UN One Planet Network en focust op overheidsopdrachten in de ICT-sector. Het doel van dit initiatief is om publieke en private aankopers meer duurzame (circulaire, milieuvriendelijke en eerlijke) ICT te laten aankopen en hierrond onderling kennis te delen. De gemeenschappelijke ambitie is om op die manier een duurzame transitie in de ICT industrie (m.b.t. laptops, smartphones en andere IT producten) te creëren tegen 2030. Het pact zal daartoe een netwerk met internationale peers (overheidsexperten en aankopers) opzetten om bestaande criteria, clausules, pilots, goede praktijken enz. met elkaar te delen.

Op 14 juni 2021 ondertekende de federale Minister voor Duurzame Ontwikkeling samen met verschillende andere internationale overheidsvertegenwoordigers het Circulaire en Fair ICT Pact.

Een aantal vertegenwoordigers van Belgische federale en gewestelijke overheidsdiensten, waaronder het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), Service Public Wallonie, Brussel Leefmilieu, Vlaamse Overheid (Departement Omgeving Vlaanderen, Vlaanderen Circulaire), hebben onderzocht hoe ze de handen in elkaar kunnen slaan om een concrete invulling te geven aan het Circulaire and Fair ICT Pact op Belgisch niveau. Dit deden ze o.a. door hun medewerking te verlenen bij het schrijven van de tekst en het oprichten van werkgroepen. De vertegenwoordigers van deze diensten vergaderden op regelmatige momenten in een Belgische stuurgroep.

5.1. Belgische Buyer Group

Om dit engagement van de Minister voor Duurzame Ontwikkeling te vertalen naar concrete acties, had het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) de opdracht gekregen om een Belgische Buyer Group van ICT aankopers uit de overheid samen te stellen. Ze werkte hiervoor samen met de ICDO Werkgroep duurzame aankopen en in het bijzonder de vertegenwoordigers van de gewesten. Deze groep onderzocht de mogelijkheden om gepaste criteria en clausules op te nemen in bestekken rond ICT. Ruim 60 Belgische aankopers waren aanwezig op de sessie van 26 maart, 75 Belgische aankopers op de sessie van 29 maart, een 30-tal op de sessie van 21 oktober en 48 aankopers/beleidsmakers op de sessie van 18 november 2021. Een eindrapport van deze werkzaamheden zal begin 2022 gepubliceerd worden. Ook Nederland is inmiddels gestart met een gelijkaardige Buyer Group waar 150 experts van een 90-tal organisaties de problematiek bespreken. Tevens wordt in andere landen aan een gelijkaardig initiatief gedacht.

5.2. Europese werkgroep ethisch verantwoord ICT

Gezien de bijzondere aandacht voor de ethische problematiek van mensen- en arbeidsrechten in de toevoerketen heeft het FIDO eveneens de opdracht gekregen om een Europese werkgroep rond ethisch ICT op te richten. De afstemming van de werkzaamheden in België gebeurde met de Belgische stuurgroep en in het buitenland met het Circulair and Fair ICT Pact secretariaat. In deze Europese werkgroep ethische ICT overlegden vooraanstaande Europese aankopers uit steden en regio's van België, Denemarken, Finland, Italië, Oostenrijk, Noorwegen, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Ze verkenden het werkveld en deelden ervaringen rond het in kaart brengen van ethische aspecten en mogelijkheden tot actie door aankopers. Een 25-tal vertegenwoordigers waren aanwezig op de eerste sessie van 10 maart en ook op de tweede sessie van 13 april 2021. Op vraag van de deelnemers werd een extra sessie ingelast op 27 mei. Na de zomer werden nog 2 bijkomende ontmoetingen gepland op 22 september en 27 oktober. Een eindrapport wordt begin 2022 opgeleverd.

5.3. Federaal raamcontract duurzaam ICT

In 2018 werden reeds duurzame clausules opgenomen in de overheidsopdracht "Aankoop en leasing PC en laptops" dat door het Ministerie van Defensie in de markt werd geplaatst en gegund werd aan de firma DELL.

Het Strategisch Federaal Aankoopoverleg onderzocht in 2021 wie de leiding zal nemen voor het volgend contract. De coördinatie werd toegewezen aan de FOD BOSA. Na interdepartementaal overleg m.b.t. het in kaart brengen van de behoeften van de verschillende diensten zal i.s.m. het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling be-

keken worden hoe ambitieuze ecologische, circulaire en ethische bepalingen opgenomen kunnen worden in het nieuwe raamcontract, en dit op basis van ervaringen van de hoger vernoemde lerende netwerken.

6. Voorbereiding overleg tussen federale overheid en gewesten rond toekomstige maatregelen inzake duurzame overheidsopdrachten

Op verschillende bevoegdheidsniveaus krijgt het beleid rond maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten een nieuwe invulling. Daarom werden in december 2021 voorbereidingen getroffen met het oog op een uitwisseling van de verschillende beleidsinitiatieven op federaal en gewestniveau. De uitwisseling zal op 11 januari 2022 plaatsvinden.

7. Advies aan de Europese Commissie rond Europese indicatoren duurzame aankopen

In het verleden heeft de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten aanzienlijke inspanningen geleverd rond het opzetten van een (vrijwillig) monitoring van duurzame overheidsopdrachten via e-notification. Het systeem is sinds 2018 operationeel. De Europese Commissie heeft daartoe vragen gesteld aan verschillende leden van de werkgroep met het oog op mogelijkheden voor een gelijkaardige implementatie via de Europese TED monitoring. De antwoorden werd aan de Commissie afgeleverd op 23 november 2021.

8. Werkzaamheden herziening 307 sexies

De FOD BOSA is in de zomer van 2021 gestart met de herziening van de omzendbrief 307 sexies m.b.t. de verwerving van voertuigen voor de federale overheid. De voorbereidende teksten werden in het bijzonder besproken met vertegenwoordigers van de FOD Kanselarij en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling. De ontwerptekst focust op strategische doelstelling en rapporteringen inzake milieuvriendelijke wagens zoals o.a. bepaald in het Federaal Regeerakkoord, de Clean Vehicle Richtlijn 2019/1161 en (ontwerpversies van) de Energie Efficiëntie Richtlijn. Verder wordt aandacht gevraagd voor een breder mobiliteitsbeleid van de federale overheid, de aanpak van het levens einde van de wagens en ethische aspecten in het kader van de grondstoffenproblematiek (zoals de productie van batterijen).

De omzetting van de Clean Vehicle Richtlijn 2019/1161 in Belgische regelgeving werd door een werkgroep onder leiding van de FOD Kanselarij onderzocht.

9. Prospectie werkzaamheden rond duurzame ontwikkeling in de gezondheidszorg

De laatste jaren hebben de Europese ziekenhuizen en

zorgverstrekkers heel wat werk verricht om de gezondheid van de bevolking op een hoog niveau te houden. Daarnaast zou deze sector zich ook op andere aspecten inzake duurzame ontwikkeling kunnen oriënteren. Zo zou het gebruik van heel wat wegwerpproducten herbekeken kunnen worden vanuit het oogpunt van de circulaire economie. Ook zou de problematiek van mensen- en arbeidsrechten bij de productie van medische instrumenten en handschoenen meer onder de aandacht geplaatst moeten worden.

Met het oog op toekomstige werkzaamheden inzake maatschappelijk verantwoorde aankopen heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling daarom mogelijke toekomstige samenwerkingen rond het nog op te richten Europese netwerk Health Care without Harm (HCWH) onderzocht. Dit netwerk van Europese aankopers en andere stakeholders wil de mogelijkheid rond innovatieve overheidsopdrachten onderzoeken binnen de gezondheidssector, en dit met het oog op veiligere chemicaliën, duurzame voeding, klimaat-slimme gezondheidszorg, veiligere geneesmiddelen en duurzame aankoop.

10. Vormingen voor duurzame aankopen

Zoals reeds aangegeven in de evaluatie van de ICDO (2018) zijn er relatief weinig vormingen inzake duurzame aankopen voor de federale ambtenaren. De nota aankoopbeleid 2021-2023 (zie punt 1) wil daarom dit vormingsaanbod verbeteren. Concreet hebben de FOD BOSA en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling op 7 september 2021 bekeken hoe hieraan een invulling gegeven kan worden. In de zomer van 2021 heeft het FIDO het vormingsaanbod ook beter afgestemd op de informatie die beschikbaar is op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

Bijkomend werden vanuit het FIDO vormingen duurzame aankopen gegeven aan de aankopers van Odysee Hogeschool Gent (op 25 maart 2021), de Waalse Green Deal Conferentie (op 4 mei 2021) en de aankoopcentrales van het Vlaamse onderwijs (op 12 mei 2021).

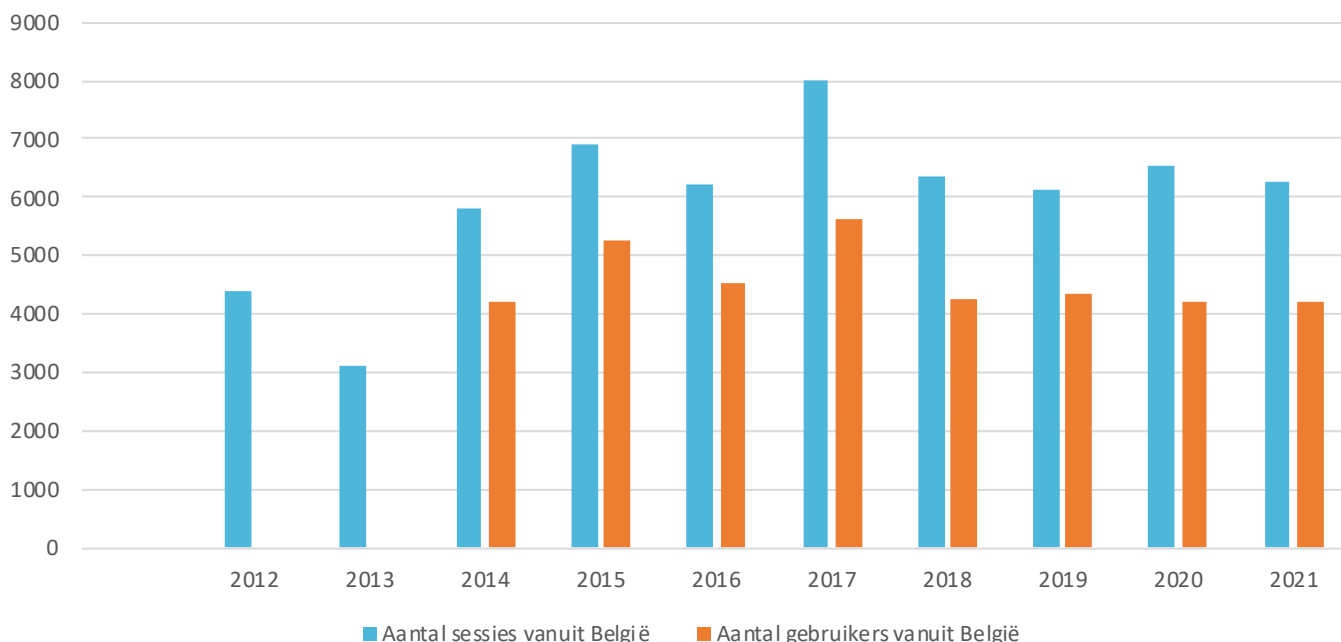
11. Instrumentarium duurzame overheidsopdrachten

Professionele aankoopexperten kunnen terecht op de **Gids voor Duurzame Aankopen** voor aanwijzingen om hun overheidsopdrachten circulair, innovatief, milieuvriendelijk, sociaal en ethisch verantwoord te maken. Naast regelgevende en beleidsinformatie verwijst de gids ook naar goede praktijken, voorbeeldbestekken, labels, criteria en clausules. De gids bevat ook heel wat fiches, gebundeld per productgroep, die een hulp moeten zijn voor aankopers in de voorbereiding van hun bestek.

De informatie op de gids wordt gecoördineerd vanuit het FIDO maar is vaak het resultaat van samenwerking tussen verschillende diensten en experts. In 2021 werden de algemene informatiedelen over duurzame aankopen herschreven op basis van nieuwe beleidsinzichten op het vlak van duurzame aankopen. De informatie was tevens de basis voor de uitwerking van het vormingsaanbod voor federale aankopers (zie punt 10 hier boven).

Het aantal bezoeken blijft de laatste jaren relatief stabiel. Dat doet vermoeden dat het instrument gebruikt wordt door een relatief vast terugkerend publiek dat niet afhankelijk is van bijkomende campagnes. Vanuit Brussel, Antwerpen, Gent en Luik consulteren jaarlijks meer dan 100 gebruikers de gids. Binnen 88 steden en gemeenten raadplegen meer dan 10 gebruikers jaarlijks het instrument. De consultaties gebeuren voor het overgrote deel tijdens de gewone werkdagen.

Jaarlijkse raadpleging van www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Periode	Aantal sessies vanuit België	Aantal nieuwe sessies vanuit België	Aantal gebruikers vanuit België	Aantal nieuwe gebruikers vanuit België	Gemid. verblijfsduur per sessie (min)	Pagina's per sessie
01/12/2011 - 01/12/2012	4392	61%			3:49	
01/12/2012 - 01/12/2013	3118	70,0%			2:59	
01/12/2013 - 01/12/2014	5812	64,2%	4223	1203	4:27	5,53
01/12/2014 - 01/12/2015	6884	66,5%	5254	1360	3:40	5,09
01/12/2015 - 01/12/2016	6206	66,74%	4527	1295	3:55	4,51
01/12/2016 - 01/12/2017	8010	69,56%	5647	1716	3:02	4,51
01/12/2017 - 01/12/2018	6377	61,34%	4267		3:34	5,03
01/12/2018 - 01/12/2019	6135	63%	4364		3:11	5,19
01/12/2019 - 01/12/2020	6557	60 % van aantal mondiale bezoeken	4230		3:47	5,23
01/12/2020 - 01/12/2021	6272	30%	4208		3:46	5,20

C. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Mandaat

Deze werkgroep coördineert acties die de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties – zowel privé als publiek - en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België stimuleren, bevorderen en verder ontwikkelen.

Opdrachten

- Het Belgische referentiekader inzake MV opstellen;ijk;
- Het Actieplan Maatschappelijke Verantwoordelijkheid opstellen, alsook het Nationaal Actieplan “Bedrijven en Mensenrechten” en zorgen voor de opvolging van de uitvoering en de actualisatie ervan;
- Overleg organiseren met de belanghebbenden voor het bepalen van de te ondernemen acties om de doelstelling van de WG te bereiken, en de inhoud bepalen van de actieplannen;

- De politieke engagementen inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid coördineren en uitvoeren;
- Een informeel overlegplatform tussen de federale en gewestelijke beleidsactoren inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid oprichten.

Activiteiten 2021

De WG MVO/MVI van de ICDO is in 2021 acht keer samengekomen.

De gezondheidsvoorschriften als gevolg van de coronapandemie hielden in dat alle vergaderingen via videoconferentie werden gehouden en dat de volledige coördinatie van de werkzaamheden langs elektronische weg plaatsvond.

De activiteiten van de werkgroep spitsten zich voornamelijk toe op de volgende punten:

1. Werkzaamheden in verband met het opstellen van het tweede Nationaal actieplan 'Ondernemingen en Mensenrechten';
2. Follow-up van het project 'Beyond Food' over de ontwikkeling van een federale strategie voor duurzame voedingsimportketens;
3. Follow-up van de politieke/reglementaire dossiers, de actualiteit en de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid en naleving van de mensenrechten door en voor ondernemingen en organisaties op internationaal, Europees en Belgisch niveau in het bijzonder.

Een nationaal actieplan is een beproefd instrument waarmee regeringen hun acties kunnen coördineren en concrete verbintenissen kunnen aangaan om de complexe en gevoelige kwesties in verband met mensenrechten in de handelsactiviteiten aan de orde te stellen.

De onderstaande levenscyclus van een NAP leidt de WG MV stapsgewijs bij haar werkzaamheden om de ontwikkeling van een inclusief en participatief proces te plannen en een ambitieuze en relevante inhoud voor het tweede NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten' te definiëren.

1. Opstelling van het tweede Nationaal Actieplan 'Ondernemingen en Mensenrechten'

Het thema 'Ondernemingen en Mensenrechten' geniet bijzondere aandacht op nationaal, Europees en VN-niveau. Gezien deze gunstige context enerzijds en om gevolg te geven aan de aanbevelingen van het NBA anderzijds, hebben de Belgische autoriteiten in maart 2021 beslist om een tweede Nationaal Actieplan inzake 'Ondernemingen en Mensenrechten' op te stellen, in overeenstemming met de richtsnoeren van de Verenigde Naties inzake 'Ondernemingen en Mensenrechten' (UNGP's).

FASE 1 : Totstandbrenging van een governancekader voor het NAP

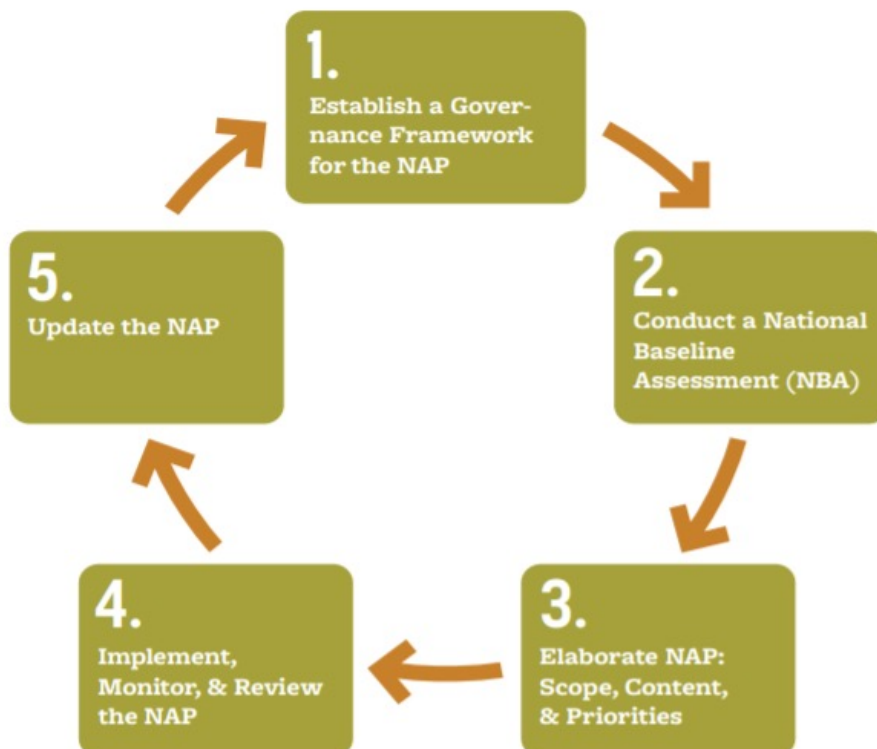
FASE 2 : Uitvoeren van een nationale nulmeting (NBA: national baseline assessment)

FASE 3 : Uitwerken van het NAP: reikwijdte, inhoud en prioriteiten

FASE 4 : Uitvoeren, controleren en evalueren van het NAP

FASE 5 : Actualiseren van het NAP

5 stappen in het ontwerp, de uitvoering, de follow-up en de herziening van het NAP (Deens Instituut voor de Mensenrechten, 2017)

1.1. Totstandbrenging van een governancekader voor het NAP (FASE 1)

De concrete uitwerking van deze eerste fase omvat verschillende verbintenissen en oefeningen, zoals:

- Zich engageren voor het NAP-proces en de verantwoordelijkheden toewijzen;
- Verzekeren van de coördinatie en coherentie tussen overheidsactoren;
- Zorgen voor transparantie gedurende de volledige levensduur van een NAP;
- Aangepaste financiële middelen toewijzen aan het NAP-proces;
- De stakeholders in kaart brengen;
- Aanmoedigen van de deelname van stakeholders die zich in een zwakke of gevaarlijke positie bevinden;
- Zorgen voor capaciteitsopbouw bij overheidsinstanties en relevante externe stakeholders.

Op 26 maart 2021 nam de directie-generaal Multilaterale Zaken - Coormulti - het volgende besluit op basis van een voorstel van de WG MV: *“Na bespreking stemt Coormulti ermee in een nieuw NAP te ontwikkelen onder leiding van de werkgroep ‘Maatschappelijke Verantwoordelijkheid’ van de ICDO (Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling), voorgezeten door het FIDO (Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling) met de steun van de directie Mensenrechten (M3) van de FOD BZ. Deze technische werkgroep, die het eerste NAP heeft opgesteld, is samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale en gefedereerde besturen en coördineert acties om de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties in België te stimuleren, te faciliteren en te bevorderen.*

Net als bij het tweede NAP zal elke entiteit of actor, met inachtneming van de samenhang tussen de maatregelen, naargelang van de eigen bevoegdheid acties of maatregelen vaststellen.

Net als bij het eerste NAP werd de coördinatie van het opstellen van dit tweede actieplan toevertrouwd aan de werkgroep ‘Maatschappelijke verantwoordelijkheid’ (WG MV) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO). In de werkgroep zijn zowel federale als regionale besturen vertegenwoordigd.

Als eerste stap moet de werkgroep ‘Maatschappelijke verantwoordelijkheid’ (WG MV) een stappenplan opstellen met de hoofdlijnen van het nieuwe NAP en met de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden.

Naar aanleiding van dit besluit om een tweede NAP op te stellen, heeft de WG MV een **stappenplan opgesteld met een bijbehorend proces en een indicatief tijdschema**.

Het is de bedoeling dat het tweede NAP het product is van een co-creatie tussen de Belgische regeringen en belanghebbenden. De actieve betrokkenheid van de belanghebbenden bij de ontwikkeling van een dergelijk plan is van cruciaal belang. De belanghebbenden die geraadpleegd/betrokken moeten worden, zijn vastgesteld door de WG Maatschappelijke Verantwoordelijkheid. Die WG heeft toegezien op de relevantie en de representativiteit van de doelgroepen, met bijzondere aandacht voor gemarginaliseerde belanghebbenden, in overeenstemming met de beschermingsverplichting die berust bij de Staat.

1.2. Uitvoeren van een National Baseline Assessment (NBA) (FASE 2)

Het NBA presenteert de vooruitgang die de Belgische overheden en ondernemingen hebben geboekt sinds de opstelling van het eerste Nationaal Actieplan (NAP) inzake ondernemingen en mensenrechten in juli 2017. Het NBA wil een volledig overzicht geven van de afstemming van België op de VN-richtsnoeren inzake ondernemingen en mensenrechten (UNGP).

De benadering van het NBA is gebaseerd op de **methodologische richtsnoeren die zijn ontwikkeld door het Deense Instituut voor de Mensenrechten** (Danish Institute for Human Rights (DIHR)). Het consortium **HIVA-KU Leuven** en **The Law and Development Research Group** (Universiteit Antwerpen) hebben dit NBA uitgevoerd. **IPIS Research** heeft het consortium bijgestaan bij de beoordeling van conflictgebieden en de wapenhandel.

De ontwikkeling van het NBA begon in januari 2020, de levering vond plaats in maart 2021.

1.2.1. Context

Onder impuls van de instellingen van de Europese Unie¹ hebben de Belgische regeringen in juni 2017 een **eerste Nationaal Actieplan** (NAP) goedgekeurd ter implementering van de **‘UN Guiding Principles on Business and Human Rights’** (UNGP, richtsnoeren van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten). Deze richtsnoeren werden op 17 juni 2011 unaniem aangenomen door de VN-Mensenrechtenraad en houden verband met het implementeren van het referentiekader van de Verenigde Naties rond ‘beschermen, respecteren en remediëren’, het zogeheten ‘Protect, Respect and Remedy Framework’.

Het opvolgingsproces van dit eerste NAP voorzag in een evaluatie binnen 3 jaar, in nauwe samenwerking met de Belgische belanghebbenden, waarbij er een consensus bleek te bestaan over de noodzaak om een nationale nulmeting (National Baseline Assessment - NBA) uit te voeren over de ondernemingen en de mensenrechten in

¹COM(2011) 681 final_25.10.2011_MEDEDELING VAN DE COMMISSIE_ ‘Een vernieuwde EU-strategie 2011-2014 ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen’

België, zoals aanbevolen door de Verenigde Naties en de Europese Commissie.

In 2020 gaven het Belgisch Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken de opdracht voor het opstellen van een National Baseline Assessment (NBA) on Business and Human Rights, om na te gaan welke vooruitgang de Belgische overheden en ondernemingen hebben geboekt sinds de goedkeuring van het eerste Nationaal Actieplan Ondernemingen en Mensenrechten. Meer in het bijzonder hebben de onderzoekers beoordeeld in hoeverre de Belgische autoriteiten en ondernemingen het NAP en de 31 UNGP's implementeren. Zij hebben ook aanbevelingen geformuleerd.

Deze nationale nulmeting moet als leidraad dienen voor de regering en de stakeholders in het kader van de bepaling van de verbintenissen die moeten worden aangegaan en de acties die moeten worden uitgevoerd om enerzijds hun plicht om de mensenrechten te bevorderen, te beschermen en te verdedigen, volledig na te komen en anderzijds hun politieke en wettelijke kader in overeenstemming met de richtlijnen van de Verenigde Naties (UNGP's) te brengen.

1.2.2. Raadpleging van de stakeholders

De academische deskundigen werkten nauw samen met de WG MV en zorgden ervoor dat de stakeholders bij het hele ontwikkelingsproces van het NBA werden betrokken.

Er zijn drie raadplegingen van stakeholders gehouden, de laatste in 2021. Het onderzoeksteam heeft de stakeholders uitgenodigd voor een (virtuele) raadpleging op 10 februari 2021. Tijdens deze stakeholdersraadpleging heeft het onderzoeksteam de conclusies en aanbevelingen van het NBA over de ondernemingen en de mensenrechten gepresenteerd. De stakeholders kregen de gelegenheid vragen te stellen en/of te reageren op de resultaten.

U kunt een [samenvatting van twee uur van die dag](#) bekijken.

De presentaties van de belangrijkste sprekers zijn hieronder beschikbaar:

Inleiding

- [Internationale ervaringen met NBA's](#) (Daniel Morris, Deens Instituut voor de Mensenrechten)

Vaststellingen en aanbevelingen voor:

- [Pijler I](#) (Liliana Lizarazo Rodriguez, Universiteit Antwerpen; Huib Huyse, HIVA-KU Leuven)
- [Pijler II](#) (Boris Verbrugge & Huib Huyse, HIVA-KU Leuven)
- [Pijler III](#) (Liliana Lizarazo Rodriguez, Universiteit Antwerpen)

1.2.3. National Baseline Assessment on business & human rights

Na lange maanden van onderzoek, raadpleging, analyse en interviews werd in december 2021 het eerste ontwerp van het NBA afgeleverd. Het volledige verslag is geschreven in het Engels en een samenvatting is beschikbaar in het Nederlands en het Frans. Voor meer informatie over het project, het proces, de tussentijdse resultaten en het eindverslag kunt u terecht op <https://www.duurzameontwikkeling.be/nl/themas/business-human-rights/stakeholdersoverleg-nap-20>.

De resultaten van het NBA zullen dus een onmisbare basis vormen voor de opstelling van een relevant tweede NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten', naar het voorbeeld van onze buurlanden.

1.3. Uitwerken van het NAP: reikwijdte, inhoud en prioriteiten (FASE 3)

Het is belangrijk eraan te herinneren dat de ontwikkeling van het tweede NAP een voortzetting is van het eerste NAP en in het bijzonder van het 'National Baseline Assessment on Business & Human Rights' (NBA).

Referentiebronnen/basisbronnen:

- > De resultaten van de in mei 2019 uitgevoerde evaluatie van het eerste NAP door de stakeholders. Volledig rapport beschikbaar op: <https://www.duurzameontwikkeling.be/nl/themas/business-human-rights/stakeholdersdialoog-nap>.
- > De resultaten van het Belgische NBA Business & Human Rights dat is afgerond in 2021, zijn beschikbaar op: <https://nationalbaselineassessment.be/publications/final-report-of-the-nba-on-business-hr/#>

Het is de bedoeling dat het tweede NAP het product is van een co-creatie tussen de Belgische regeringen en belanghebbenden. Deze co-creatie kreeg concreet vorm via een raadpleging in drie fasen, met name:

1. een gepersonaliseerde brief met een uitnodiging voor de belanghebbenden om het NBA te lezen, waarin leemten worden vastgesteld en aanbevelingen worden gedaan, zodat zij hun voorstellen voor concrete acties kunnen voorbereiden/formuleren;
2. de organisatie van een virtuele informatiebijeenkomst in januari 2022, met als doel:
 - a. de raadpleging van de belanghebbenden formeel van start te laten gaan;
 - b. de belanghebbenden en de nationale en gewestelijke adviesraden te informeren over het proces en de planning van de werkzaamheden voor de ontwikkeling van het NAP; en
 - c. de belanghebbenden te informeren over de verwerking van de ontvangen actievoorstellen;

3. het voorleggen ter advies van een geconsolideerd voorontwerp van het NAP aan verschillende nationale en gewestelijke adviesraden.

Zodra de resultaten van deze derde fase zijn verwerkt, zal het ontwerp-NAP uiteindelijk worden voorgelegd aan de federale en gewestelijke regeringen voor politieke harmonisatie en goedkeuring, met het oog op de publicatie van het tweede Nationaal Actieplan 'Ondernemingen en Mensenrechten' vóór de zomer van 2022.

Om de regeringen en de stakeholders te helpen concrete en relevante acties vast te stellen, heeft de WG MV een **boordtabel** opgesteld. In die boordtabel worden de aanbevelingen voor een tweede Nationaal Actieplan volgens de pijlers van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) geordend:

- 1) de plicht van de Staat om de mensenrechten te beschermen;
- 2) de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren en
- 3) de toegang tot rechtsmiddelen.

De aanbevelingen in deze boordtabel zijn uitsluitend gebaseerd op de lacunes die zijn vastgesteld in de National Baseline Assessment on Business & Human Rights van maart 2021.

De stakeholders en regeringen worden uitgenodigd om deze boordtabel te gebruiken om concrete acties voor te stellen die bijdragen tot de implementatie van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) in België.

Het is de bedoeling dat fase 3 wordt voortgezet in 2022.

2. Project 'Beyond Food' over de ontwikkeling van een federale strategie voor duurzame voedingsimportketens

2.1 Context

Uit verschillende studies blijkt dat de groeiende vraag naar hulpmiddelen (grondstoffen) en de wijze waarop deze hulpbronnen worden geproduceerd of ontgonnen, een aanzienlijke invloed hebben op de duurzaamheid van de land- en bosbouwsector. Met dit in het achterhoofd werd in september 2019 een project voor een strategie 'Beyond Food' opgestart door de FOD Volksgezondheid, Coop DEV en Economie.

Op 26 maart 2020 heeft de ICDO de WG MV de opdracht gegeven om:

- (1) de uitwerking van deze 'Beyond Food'-nota voort te zetten;
- (2) de dialoog open te stellen voor stakeholders uit de privésector, de overheidssector, de academische wereld en het maatschappelijk middenveld; en
- (3) uiterlijk in november 2020 aan de bevoegde ministers van de regering aanbevelingen voor te leggen

voor maatregelen om een federale 'Beyond Food'-strategie te ontwikkelen en aan te nemen.

De WG nam dus in juni 2020 het roer over. De werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling heeft een ontwerpstrategie ontwikkeld om de internationale agrovoedingsketens en -systemen duurzamer te maken. Dit eerste ontwerp van de federale Beyond Food-strategie werd in december 2020 toegezonden aan de minister van Klimaat, Leefmilieu, Duurzaamheid en de Green Deal, zodat zij met haar ambtgenoten kan beslissen over eventueel beleidsoverleg.

Deze ontwerpstrategie 'Beyond Food' is gebaseerd op en bouwt voort op onder meer de ervaring met 'Beyond Chocolate', die beperkingen kent op het vlak van het objectief aanwijzen van prioritaire ketens en/of ketens met een hoog duurzaamheidspotentieel. Op verzoek van het kabinet van minister Khattabi is in juni 2021 een overheidsopdracht uitgeschreven voor de realisatie van een analyse van de internationale agrovoedingsketens in België.

Concreet bestaat deze opdracht uit een grondige analyse van de internationale voedings- & landbouwketens in België vanuit een duurzaamheidsperspectief en uit het definiëren van prioritaire voedings- & landbouwketens waarvoor duurzaamheidsmaatregelen kunnen worden opgezet. Deze analyse en prioritering moeten de federale 'Beyond Food'-strategie die momenteel wordt ontwikkeld, nog meer objectiveren. Deze federale strategie zal bijdragen tot de verwezenlijking van de SDG 12, en meer bepaald de overgang van de landbouw- en voedingssector naar duurzame voedingsinvoerketens, door responsabilisering en samenwerking tussen alle relevante actoren in België.

Deze analyse om een Belgische 'Beyond Food'-strategie te helpen ontwikkelen, moet de volgende elementen bevatten:

> **Identificatie van de verschillende internationale voedings- en landbouwketens in België**, die verbonden zijn met of 'hun oorsprong hebben' in ontwikkelingslanden (zoals gedefinieerd door het **Internationaal Monetair Fonds**) of de Nieuwe Geïndustrialiseerde Landen/Opkomende Landen. Het uitgangspunt is daarbij de invoer van levensmiddelen en landbouwproducten in België

> **In kaart brengen van de belangrijkste (potentiële) problemen op het vlak van duurzame ontwikkeling** (sociale, economische en milieuaspecten) in deze internationale voedingsketens. In dit verband vormen de in punt 7.2 genoemde punten een goed uitgangspunt.

> **De verschillende initiatieven die reeds in België en Europa bestaan** om deze problemen aan te pakken, identificeren en analyseren. Dit omvat

zowel overheidsinitiatieven als particuliere initiatieven (initiatieven van sectoren, ngo's, enz.).

- > **Een wegingskader** uitwerken om keuzes te kunnen maken op basis van prioritaire internationale voedingsketens, teneinde initiatieven te nemen om deze duurzamer te maken. Dit wegingskader moet rekening houden met de (potentiële) hefboomen van de Belgische overheden en sectoren om deze internationale ketens duurzamer te maken, met de potentiële banden met de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, en met de potentiële risico's inzake duurzame ontwikkeling in deze voedingsketens.
- > **Opstellen van een lijst** (in volgorde van prioriteit, op basis van het wegingskader) van internationale voedingsketens in België.
- > **De tien prioritaire voedings- en landbouwketens in België identificeren**, in overleg met het begeleidingscomité. Alvorens deze keuze te maken, moeten de voornaamste belanghebbenden worden gehoord, zodat ook hun standpunten in de definitieve prioriteitenlijst kunnen worden verwerkt.
- > **Concrete acties, initiatieven en beleidsaanbevelingen voorstellen** die door de Belgische federale regering en/of de Belgische stakeholders kunnen worden ondernomen om deze tien internationale prioritaire ketens duurzamer te maken.

Vanwege de brede waaier aan vaardigheden en kennis die voor de uitvoering van deze opdracht vereist is, in combinatie met een tijdschema dat samenvalt met het begin van het academisch jaar, moest de overheidsopdracht worden geannuleerd wegens een gebrek aan inschrijvingen, alvorens in december 2021 opnieuw te worden gelanceerd.

Dit project zal naar verwachting in 2022 worden voortgezet met de gunning van de opdracht.

3. Opvolging van de politieke/reglementaire initiatieven, de actualiteit en de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid en naleving van de mensenrechten door en voor ondernemingen en organisaties op internationaal, Europees en Belgisch niveau

Het thema 'Ondernemingen en Mensenrechten' geniet bijzondere aandacht op nationaal, Europees en VN-niveau. Daartoe behoren besprekingen binnen de EU over een richtlijn inzake due diligence op het gebied van mensenrechten en milieu.

In 2021 is het trouwens 10 jaar geleden dat de richtsnoe-

ren werden vastgesteld. Bij deze gelegenheid heeft de VN-werkgroep inzake mensenrechten en transnationale ondernemingen en andere ondernemingen twee belangrijke verslagen gepresenteerd: Het verslag "UNGP Taking stock of the first decade" en de roadmap voor het volgende decennium. Dit laatste verslag bevat de bouwstenen voor een bredere uitvoering van de richtsnoeren tegen 2030, met aanbevelingen voor actie door de Staten, het bedrijfsleven en andere actoren.

4. Perspectief 2022

- Aanneming van het tweede NAP 'Ondernemingen en mensenrechten';
- Verwezenlijking van de acties van het tweede NAP 'Ondernemingen en mensenrechten';
- Verfijning van de federale strategie voor duurzame voedingsimportketens 'Beyond Food';
- Bevordering van de toepassing van due diligence binnen de Belgische ondernemingen;
- Ondersteuning van de ontwikkeling van een bindend kader inzake due diligence op Europees niveau;
- Communicatie en verspreiding van bestaande instrumenten/projecten.

D. Werkgroep Duurzame Federale Instellingen

In het vroege voorjaar van 2021 hebben ministers Petra De Sutter en Zakia Khattabi, respectievelijk bevoegd voor Ambtenarenzaken en Duurzame Ontwikkeling, een brief gestuurd naar de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO), met de wens dat de overheidsdiensten het duurzaamheidsaspect meer in hun operationele werking zouden integreren.

De FOD BOSA en het FIDO hebben daarom de bijdrage van de leden van de ICDO gecoördineerd om een inventaris op te maken van de bestaande initiatieven, een diagnose te stellen, de goede praktijken en tekortkomingen te identificeren, en pistes te verkennen voor de ontwikkeling van een actieplan op het niveau van de federale overheid. Dit actieplan zal worden aangestuurd door een nieuwe werkgroep, die binnen de ICDO zal worden opgericht en de naam "WG Duurzame Federale Instellingen" zal krijgen.

Het voorbereidende werk werd in juni 2021 voltooid en aan de betrokken beleidscellen overhandigd. De ICDO wacht nu op feedback van de politieke instanties om de WG samen te stellen en de als prioritair beschouwde acties en doelstellingen uit te voeren.

4

HET BELEID VAN DE FEDERALE OVERHEIDS- DIENSTEN DAT BIJDRAAGT TOT DUURZAME ONTWIKKELING

4.1. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling

4.1.1. Definitie van de strategische benaderingen

A. De bestuursovereenkomsten – Artikel 35 van de template

Het KB van 4 april 2014 en de beslissing van de minister-raad van 6 maart 2015 bepalen dat duurzame ontwikkeling voortaan deel uitmaakt van de gemeenschappelijke transversale doelstellingen van alle federale overheidsdiensten.

Om aan deze nieuwe verplichtingen tegemoet te komen keurde de conferentie van de voorzitters een model goed voor de bestuursovereenkomsten 2016-2018. Artikel 35 van dit model stelt vast dat elke FOD/POD de volgende punten dient te vervullen op het vlak van een beleid rond duurzame ontwikkeling:

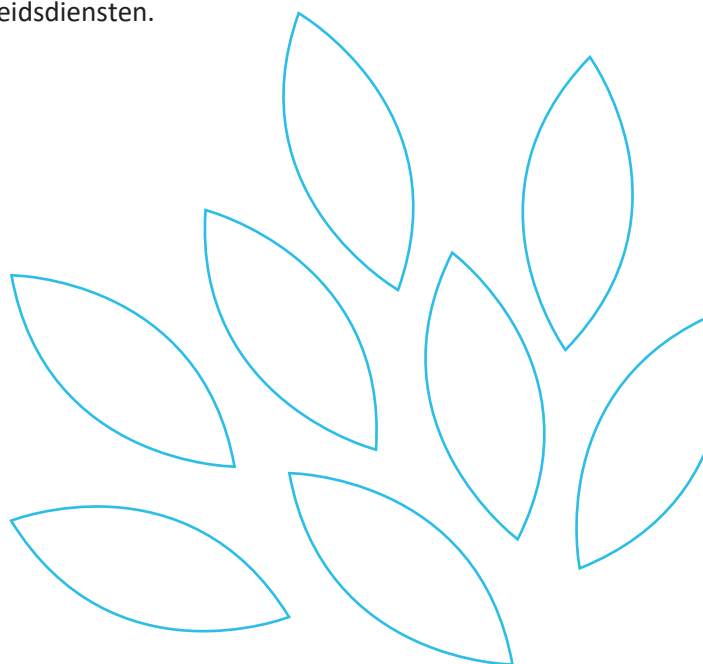
1. *“Een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven (gebaseerd op de internationale richtlijnen voor maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000 of het behoud van het EMAS-certificaat) (...);*

2. *Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken (KB van 22 september 2004) en integreren in het bestuursplan;*

3. *Op regelmatige basis en op kwalitatieve manier in dialoog te treden met zijn stakeholders over zijn werking en beleid;*

4. *Het rapporteren om de twee jaar over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative.”*

De transversale doelstellingen voor de beheerscontracten 2019-2021 werden niet gewijzigd door de FOD Beleid en Ondersteuning (BOSA). Deze worden echter in de loop van 2022 geherdefinieerd, met de publicatie van een nieuw koninklijk besluit betreffende de aanduiding en de uitoefening van de managementfuncties in de federale overheidsdiensten en de federale programmatorische overheidsdiensten.

B. De SDG's en de langetermijnvisie inzake DO

België heeft zich ertoe verbonden bij te dragen tot de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties tegen 2030 hebben goedgekeurd alsook tot de doelstellingen zoals vastgelegd in de langetermijnvisie (LTV) inzake duurzame ontwikkeling (DO) tegen het jaar 2050. Sinds 2015 worden de federale overheidsdiensten ertoe aangemoedigd een strategische benadering uit te werken om de structurele verankering van deze verschillende doelstellingen te verzekeren op het vlak van hun werking en hun beleid. Zo dienen ze hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ten volle op te nemen en hun niveau van ambitie inzake de integratie van duurzame ontwikkeling te definiëren.

De federale overheidsdiensten kunnen via drie kanalen bijdragen tot de verwezenlijking van hun doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling:

- De bestuursovereenkomst;
- Het bestuursplan;
- Een jaarlijks actieplan inzake DO.

Sommige FOD's nemen doelstellingen op in de bestuursovereenkomst die worden omgezet via het bestuursplan. Als het bestuursplan de in het KB betreffende de cellen DO bedoelde elementen van het DO-actieplan bevat, is een DO-actieplan niet meer nodig. Andere FOD's hebben geen doelstellingen in de bestuursovereenkomst maar wel in het bestuursplan, terwijl anderen zich alleen op een DO-actieplan baseren.

4.1.2. Rapportering betreffende de strategische benaderingen

In 2021 hebben 13 van de 14 federale overheidsdiensten (Ministerie van Defensie inbegrepen) via de online databank van de ICDO informatie gegeven over de integratie van DO in hun bestuursovereenkomst, overeenkomstig artikel 35. We moeten hierbij opmerken dat het ministerie van Defensie geen bestuursovereenkomst heeft.

Het blijkt dat de FOD's in hun bestuursovereenkomsten vaak en expliciet duurzame ontwikkelingsdoelstellingen opnemen die gelinkt zijn aan de maatschappelijke uitdagingen en aan hun opdrachten, bovenop de reeds lang geleverde inspanningen om een voorbeeldige dagelijkse werking te ontwikkelen (milieubeheer, toegankelijkheid, enz.).

Zo verduidelijkt de FOD Economie te hebben gewerkt aan een nieuw beleidsplan voor de rest van de huidige legislatuur (2022-2024). Op basis van de algemene beleidsverklaringen en memoranda van de met het beleid belaste ministers, en rekening houdend met de socio-economische context, is duurzaamheid een van de strategische

assen en omvat:

- de energietransitie;
- de vier duurzame, economische modellen (circulaire economie, sociaal ondernemerschap, functionele economie, deeleconomie);
- het begeleiden van de consumenten en bedrijven bij de overgang naar een groene en duurzame economie;
- het duurzaam HR-beleid en het duurzaam *facility management*.

De FOD Volksgezondheid legt uit dat zijn engagement voor duurzame ontwikkeling op verschillende niveaus in zijn bestuursovereenkomst 2019-2021 is opgenomen, op nog strategischere en operationelere wijze dan in de vorige overeenkomst. Waar relevant, worden de verbanden met de SDG's nader toegelicht:

- In de strategische doelstellingen van het contract zelf;
- In de bestuursplannen die het operationaliseren;
- In de projectfiches, die onder meer de periodieke opvolging en evaluatie van de uitvoering van het project mogelijk maken.

Er wordt prioriteit gegeven aan projecten en maatregelen die beantwoorden aan het "One World, One Health"-principe, zoals gedefinieerd in de nieuwe strategische visie van de FOD, en die een transversale uitvoering impliceren die de samenhang en de synergieën tussen zijn verschillende bevoegdheden en missies bevordert. De FOD zal het duurzame aspect van de activiteiten in het kader van de herinrichting actief ondersteunen, in het bijzonder voor de verhuis van de FOD, het RIZIV en het FAGG naar het nieuwe, gezamenlijke gebouw.

De FOD Sociale Zekerheid zet zich algemeen in om actief bij te dragen tot de 55 doelstellingen van de langetermijnvisie (LTV) inzake duurzame ontwikkeling, tot de verwezenlijking van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) en tot de transversale integratie van duurzaamheid in al zijn projecten.

Wat intern beheer betreft:

- op milieugebied: zijn impact verminderen = zijn milieubeheer verbeteren, duurzaam vervoer promoten, duurzaamheidscriteria integreren in zijn aankopen/overheidsopdrachten, duurzaam voedsel promoten en aanbieden, zijn evenementen op duurzame wijze organiseren.
- op sociaal vlak: bevordering van het welzijn van het personeel, aanmoediging van samenwerkings- en solidariteitsprojecten, invoering van een diversiteitsbeleid.

Wat beleidsondersteuning betreft: werken aan duurzaam

me sociale bescherming, namelijk bijzondere aandacht besteden aan duurzaamheid, gendermainstreaming en handstreaming bij de tenuitvoerlegging van het beleid en betere uitvoering van de RIA's.

11 federale overheidsdiensten hebben de ICDO, via de online databank, informatie bezorgd over de integratie van DO in hun bestuursovereenkomst, overeenkomstig artikel 35.

- **9** van deze FOD's hebben in hun bestuursovereenkomst vermeld dat ze elk jaar een DO-actieplan willen uitwerken: Defensie, BOSA, Werkgelegenheid, Kanselarij, Maatschappelijke Integratie, Binnenlandse Zaken, Economie, Financiën en Sociale Zekerheid. De FOD's Volksgezondheid en Mobiliteit hebben meegedeeld dat zij de elementen van het DO-actieplan integreren in hun bestuursovereenkomst.
- **8** hebben in hun bestuursovereenkomst het engagement opgenomen om een dialoog aan te gaan met hun stakeholders: Mobiliteit, Kanselarij, Maatschappelijke Integratie, Binnenlandse Zaken, Werkgelegenheid, BOSA, Financiën en Volksgezondheid.
- Slechts **2** FODs (Binnenlandse zaken en Financiën) hebben aangekondigd een GRI-verslag te willen publiceren. Geen van beiden schrijft echter zo'n verslag.
- **9** hebben gekozen voor het gebruik van een beheersysteem gebaseerd op het milieubeheersysteem (EMAS, ISO 14001 of Label Ecodynamische Onderneming) : Werkgelegenheid, Defensie, Wetenschapsbeleid, Justitie, Mobiliteit, BOSA, Volksgezondheid, Financiën en Economie. 3 FOD's vermelden ook een kwaliteitsbeheersysteem: Werkgelegenheid, Defensie en Economie. Maar slechts 5 hebben deze doelstelling in hun bestuursovereenkomst opgenomen.

Er worden verder ook andere doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling vermeld, ongeacht of zij al dan niet voorkomen in het bestuursovereenkomst van de federale overheidsdiensten. Met name op het vlak van het beleid inzake Gender Mainstreaming, Handstreaming, Welzijn en Diversiteit. Ook dient te worden opgemerkt dat verschillende FOD's specifieke activiteiten voor hun interne werking vermelden.

Zo benadrukt de FOD Mobiliteit dat duurzaam intern beheer een van de doelstellingen van haar cel duurzame ontwikkeling en EMAS is. Via haar EMAS-milieumanagementsysteem streeft zij ernaar haar verbruik en uitstoot te verminderen of op hetzelfde peil te houden. Zij past de omzendbrief van 2014 betreffende de aankopen toe en moedigt de integratie van duurzaamheidscriteria sterk aan, zelfs voor bedragen onder 85.000 euro incl. btw. Ze is een procedure gestart om in 2021 het Label Ecodynamische Onderneming te verkrijgen.

De FOD BOSA streeft ernaar om, in de mate van het moge-

lijke, duurzaamheid op te nemen in de overheidsopdrachten die worden uitgeschreven. Daarnaast organiseerde ze een "Bike project" om zoveel mogelijk werknemers te motiveren om de fiets te nemen.

Het centraal bestuur van de FOD Werkgelegenheid heeft sinds 2009 een EMAS-certificaat. De Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk is ISO 9001-gecertificeerd. Zij werd in oktober 2021 aan een audit onderworpen, waarbij de nadruk lag op de volgende punten:

- naleving van de bepalingen verbonden aan de Europese EMAS-verordening (nr. 1550/2017), de van kracht zijnde federale en Brusselse milieuwetgeving en de bepalingen inzake duurzame ontwikkeling;
- vermindering van het papierverbruik;
- monitoring en beheersing van het energieverbruik;
- beheersing van het waterverbruik;
- duurzame aankopen en consumptie;
- voortdurende bewustmaking en kennisgeving over haar milieubeleid en -inspanningen naar leveranciers en klanten toe;
- aanmoedigen van het gebruik van het openbaar vervoer voor woon-werkverkeer.

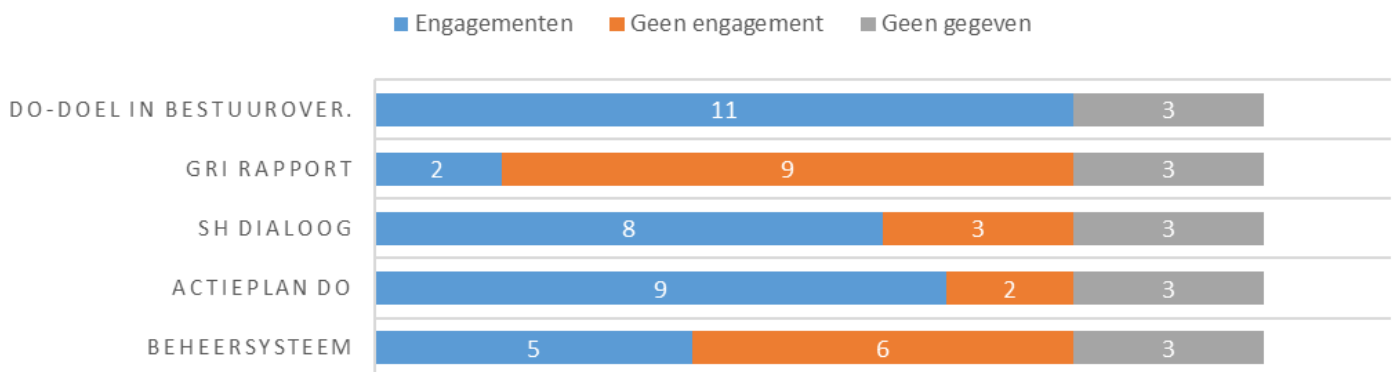
In de FOD Economie zijn de belangrijkste doelstellingen voor de periode 2021-2024 onder meer:

- vermindering van de uitstoot van broeikasgassen;
- vermindering van het primaire energieverbruik door een efficiënt gebruik van de energie;
- zorgen voor efficiënt watergebruik;
- preventie en vermindering van afvalstoffen, hergebruik van materialen en bevordering van recycling;
- vermindering van het papierverbruik en gebruik van gerecycleerd papier en papier met hoge milieuprestaties.

De FOD Financiën heeft haar eerste driejarige EMAS-cyclus (2018-2020) voor North Galaxy met succes afgerond en de audit voor verlenging met de tweede cyclus (2021-2023) vond plaats in mei 2021. Twee andere gebouwen, de Noordster in Antwerpen en de CAE-toren in Luik, zijn in september 2021 in het EMAS-systeem ingebracht en moeten in de loop van 2022 worden geregistreerd.

AANTAL FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN DIE DUURZAMEONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN IN HUN BESTUUROVEREENKOMST HEBBEN GEÏNTEGREERD

Bron: Database ICDO – februari 2022

4.2. SDGs as compass

Het overgrote deel van de maatregelen en acties van de federale overheidsdiensten, die beantwoorden aan een duurzame-ontwikkelingsdoelstelling, blijkt het werk te zijn van FOD's die enkel en alleen binnen hun eigen bevoegdheidsfeer werken. De transversale samenwerking blijft zeer beperkt. De opzet van een nieuw federaal plan voor duurzame ontwikkeling, dat op 1 oktober 2021 door de ministerraad is goedgekeurd, heeft evenwel de wens nieuw leven ingeblazen om vanaf 2022 een gezamenlijke aanpak te volgen om de verbintenissen die het plan bevat, te verwezenlijken.

We vermelden enkele acties of maatregelen uit de databank van de ICDO:

- FOD BOSA : *De rapportering van SDG's is opgestart. Binnen de verschillende deeldomeinen worden de gegevens verzameld om de rapportage mogelijk te maken. Verder bekijken we eveneens dat nieuwe acties even getoetst worden met de SDG's.*
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg : *Na zijn strategisch seminarie in november 2019 nam het directiecomité de beslissing om de SDG's (Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen) waarvan werd vastgesteld dat ze verband houden met hun expertise, op te nemen in het nieuwe beheerscontract. De FOD Werkgelegenheid organiseerde dit jaar een onderzoek om de behoeften van haar stakeholders te analyseren;*

daarbij kwam ook het aspect duurzame ontwikkeling aan bod. Het onderzoek is net afgerond.

- FOD Economie : *De cel Duurzame Ontwikkeling (DO) van de FOD Economie heeft begin 2021 de organisatie van 5 interne webinars rond duurzame ontwikkeling verder gezet. Deze dienden als introductie en opleiding van de interne medewerkers inzake vijf verschillende thema's van DO namelijk: 1. Indicatoren voor circulaire economie/duurzame economie 2. Institutionele actoren van duurzame ontwikkeling 3. Duurzame economische modellen 4. Duurzame producten en diensten 5. Welzijn van het personeel. Zoals elk jaar stelde de cel DO opnieuw een Actieplan Duurzame Ontwikkeling op. Ditmaal werd dit via een eigen template gedaan om de interne diensten het overzicht te laten bewaren en de administratieve lasten (via connecties met andere plannen) te verlagen. Hierin werden linken gelegd met de verschillende SDG's. De cel DO heeft ook bijdrages ingediend voor de opstelling van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling. Enkele onderwerpen en fiches hierin worden namelijk door algemene directies binnen de FOD Economie beheerd. Het gaat om onderwerpen zoals: - Circulaire Economie - Bestrijden van overmatige schuldenlast - Ontwikkelen van sociaal ondernemerschap - Optimalisatie zandontginning Op 23 juli 2021 werd door de Ministerraad ook beslist om duurzaamheid meer te integreren in de beleidsnota van elke minister. De cel DO gaf hiervoor een eerste bijdrage door aan de bevoegde ministers voor de beleidsnota's 2021-2022. Daarnaast werd de beslissing genomen om voor de drie voorgedijministers van de FOD Economie voor de beleidsnota's 2022-2023 een materialiteitsmatrix op*

te stellen waarvoor begin 2022 de betrokken stakeholders gecontacteerd zullen worden. Het voorbereidende werk hiervoor werd reeds binnen de cel DO vervolledigd via de geleverde template van het FIDO.

- **POD Maatschappelijke Integratie** : «Het project «Ervaringsdeskundigen» beoogt de toegankelijkheid van overheidsdiensten te verbeteren door daarin het perspectief te integreren van deskundigen die zelf armoede en/of sociale uitsluiting hebben ervaren. In 2021, 46 ervaringsdeskundigen gedetacheerd bij 26 partnerorganisaties (FOD's, sociale parastatalen, OCMW's, ziekenhuizen, ...)».
- **FOD Justitie** : Sommige correspondenten zijn in hun entiteit actief bezig met de uitvoering van acties van duurzame ontwikkeling. Dit is het geval voor het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen dat erop toeziet dat de milieuvergunningen van al zijn instellingen in overeenstemming zijn met de wettelijke voorschriften. De stafdienst ICT werkt mee aan de invoering van diverse IT-toepassingen voor het geïnformateerd beheer van dossiers en documenten. Het afgelopen jaar heeft zij de medewerkers van de FOD Justitie, waaronder de agenten van de Rechterlijke Orde, actief ondersteund en geïnvesteerd in digitale technologie. Het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden draagt bij tot de goedkeuring van burgerrechtelijke en strafrechtelijke procedurenormen die een impact op het milieu kunnen hebben omdat zij het gebruik van elektronische middelen mogelijk maken. Tot slot worden binnen het departement projecten ontwikkeld om een papierloos kantoorbeleid te bevorderen.

Er is ook op gewezen dat de federale overheidsdiensten gedurende het hele jaar 2021 betrokken waren bij de voorbereidende werken voor het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (PFDO), binnen de werkgroep «Federale Strategie» van de ICDO.

4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA)

4.3.1. RIA en Duurzame ontwikkeling

Een regelgevingsimpactanalyse (RIA) is een voorafgaande evaluatie van de mogelijke gevolgen (/neveneffecten) van ontwerpen van reglementering; deze evaluatie gebeurt op een geïntegreerde manier op economisch, maatschappelijk en milieuvlak en over de overheid. De RIA dient zo snel mogelijk plaats te vinden in het proces van voorbereiding

van het ontwerp van reglementering met als doel de kwaliteit van het beleid te verbeteren (efficiëntie / samenhang).

U vindt meer informatie op de website www.veroeenvoudiging.be van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging.

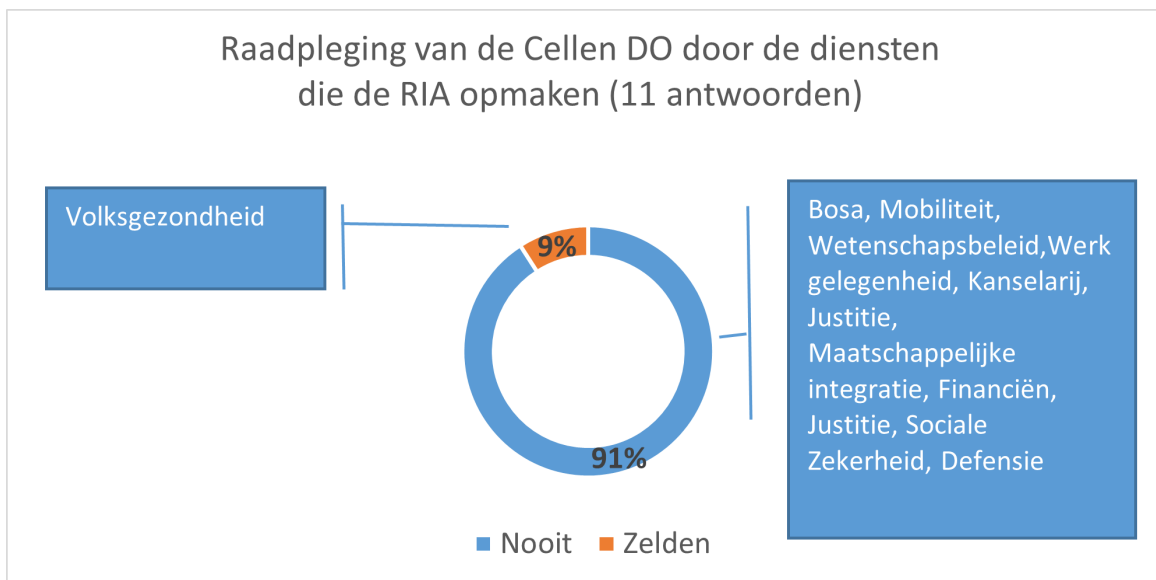
De RIA is in werking getreden op 1 januari 2014 en is het resultaat van de fusie van vijf tests die voorheen moesten worden toegepast: Kafka, DOEB, gender, beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling en, tot slot, kmo's.

De analyse wordt gemaakt aan de hand van een steekkaart die, behoudens vrijstelling of uitzondering, wordt gevoegd bij elk ontwerp van reglementering dat aan de minister-raad wordt overgelegd. Het studiegebied van de RIA wordt afgebakend door 21 thema's die tot doel hebben de potentiële gevolgen van het ontwerp van reglementering te analyseren volgens een transversale benadering van duurzame ontwikkeling.

De 21 thema's van een RIA:

- **Kansarmoedebestrijding**
- **Gelijkheid van kansen en sociale cohesie**
- **Gelijke kansen voor mannen en vrouwen**
- **Gezondheid**
- **Werkgelegenheid**
- **Consumptie- en productiepatronen**
- **Economische ontwikkeling**
- **Investerings**
- **Onderzoek en ontwikkeling**
- **Kmo's**
- **Administratieve kosten**
- **Energie**
- **Mobiliteit**
- **Voeding**
- **Klimaatverandering**
- **Natuurlijke hulpbronnen**
- **Buiten- en binnenlucht**
- **Biodiversiteit**
- **Hinder**
- **Overheid**
- **Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling**

De Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) coördineert het federale RIA in partnerschap met vier andere instellingen: de FOD Economie (AD KMO-beleid), het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en de FOD Buitenlandse Zaken (DG Ontwikkelingssamenwerking). De dienst heeft ook de leiding over de RIA-helppes, leidt het Impactanalysecomité en is belast met de publicatie van alle RIA's op zijn website. Dit Impactanalysecomité stelt een jaarlijks evaluatieverslag op. De verslagen zijn beschikbaar op <http://www.veroeenvoudiging.be/content/impactanalysecomite>.

Bron: Database ICDO – februari 2022

4.3.2. De rol van de cellen DO bij de redactie van de RIA's

6 federale overheidsdiensten vermelden, via de online-database van de ICDO, dat ze een procedure hebben die de RIA in hun besluitvormingsproces integreert. De FOD Werkgelegenheid geeft aan over een sensibiliseringsapparaat op zijn intranet te beschikken.

De onderstaande grafiek toont, zoals vorige jaren, dat de cellen DO slechts zeer zelden worden geraadpleegd door de diensten die de taak hebben de RIA's op te maken (zelden voor één cel en nooit voor de andere 10).

Goede praktijken van de FOD Binnenlandse Zaken

Een interne procedure die toelaat de verplichtingen in verband met de Regelgevingsimpactanalyse (RIA) die werd goedgekeurd op 23 januari 2014, na te leven. Het Netwerk Duurzame Ontwikkeling is bij de invoering van deze procedure een paar keer geraadpleegd over kwesties in verband met de procedure en de inhoud van de regelgeving. De diensten die voor de betrokken dossiers verantwoordelijk zijn, beheren de procedure nu autonoom, temeer daar een van de leden van het Netwerk Duurzame Ontwikkeling tot deze diensten behoort.

Goede praktijken van de FOD Werkgelegenheid

Om de regelgevingsimpactanalyse correct uit te voeren, is een pagina over dit onderwerp te vinden op het intranet van de FOD Werkgelegenheid. De betrokken personeelsleden hebben tevens ten gepaste tijde een halve dag RIA-opleiding gekregen. Het intranet bevat ook links naar de website voor administratieve vereenvoudiging. Elk wetsontwerp wordt door de Directie van de juridische

studien onderworpen aan een geïntegreerde beoordeling van de mogelijke gevolgen ervan voor de economie, het milieu, de sociale aspecten en de openbare diensten. Ook dit jaar heeft de Directie van de juridische studien systematisch een regelgevingsimpactanalyse van de nieuwe wetsontwerpen uitgevoerd. De duurzaamheid van de regelgevingen in kwestie is steeds op verschillende gebieden onderzocht, gaande van armoedebestrijding, gezondheid en economische ontwikkeling tot energie, mobiliteit en voeding.

Goede praktijken van de FOD Financiën

De FOD engageert zich om de effecten van geplande of nieuwe regelgeving in kaart te brengen via een vroegtijdige impactanalyse. Dit wordt uitgevoerd bij wijze van standaardprocedure.

Goede praktijk van de FOD Justitie

De medewerkers van het Directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden zijn rechtstreeks betrokken bij deze RIA-procedure, die expliciet is voorzien in hun normatieve werkproces. De RIA-analyse wordt toegelicht in de CODEX van DG Wetgeving. De CODEX omvat alle fasen van het wetgevingsproces en wordt door de medewerkers van het DG gevolgd. Het formulier wordt systematisch ingevuld wanneer het verplicht is, in het stadium van het voorontwerp van wet.

5 DUURZAAM BEHEER IN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN

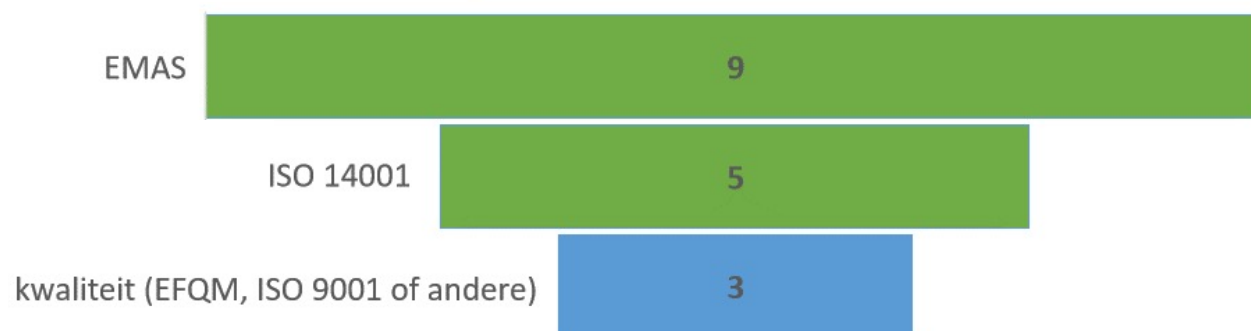
5.1. Duurzaam beheersysteem

Voor duurzaam beheer bestaat er een ruime waaier aan tools om de interne werking van organisaties te verbeteren. Zo kunnen de federale overheidsdiensten gebruik maken van al dan niet gecertificeerde normen op het gebied van:

- Milieumanagement: EMAS, ISO 14001, Label Ecodynamische onderneming of ander;
- Kwaliteitsmanagement: CAF, EFQM, ISO 9001 of ander;
- Management van maatschappelijke verantwoordelijkheid: ISO 26000, IQNet SR10, ZEMV of ander.

12 van de 14 federale overheidsdiensten hebben via de onlinedatabase van de ICDO informatie gerapporteerd over de toepassing van een duurzaam beheersysteem.

**Aantal overheidsdiensten per duurzaam beheersysteem
(12 antwoorden) - 2021**

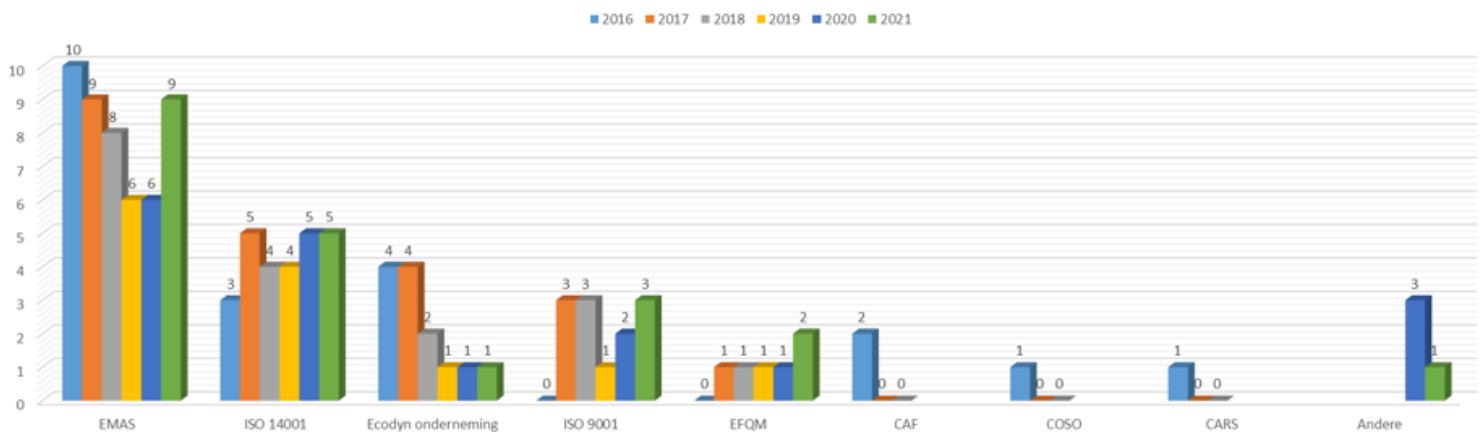
Bron: Database ICDO – februari 2022

Onder de 12 respondenten:

- > 9 hebben een milieubeheersysteem EMAS, 1 heeft EMAS en de eco-dynamisch bedrijfslabel samen en 5 beschikken over een EMAS-registratie en ISO14001.
- > 3 hebben ook een kwaliteitsbeheersysteem (EFQM, ISO9001 of andere).
- > Betreffende het management van het maatschappelijk verantwoord ondernemen beschikt geen enkele federale overheidsdienst over een label, norm of certificering.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2021 over een of meerdere duurzame beheersystemen beschikte.

Evolutie van het aantal overheidsdiensten per duurzaam beheersysteem
(Antwoorden : 11 in 2016 en 2017, 10 in 2018, 12 in 2019, 11 in 2020, 12 in 2021)

Bron: Database ICDO – februari 2022

5.2. Dialoog met de stakeholders

De ISO 26000-norm geeft de volgende definities:

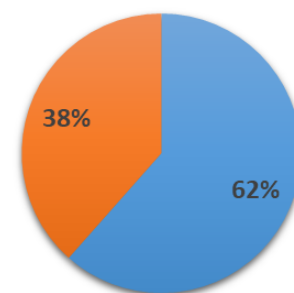
- *Dialoog met de stakeholders: 'een activiteit ondernemen om mogelijkheden voor dialoog te scheppen tussen een organisatie en een of meer van haar stakeholders, met het doel om een kennisbasis te creëren voor besluiten van de organisatie.*
- *Stakeholder: individu of groep die een belang heeft bij de beslissingen of activiteiten van een organisatie.*

De dialoog met de stakeholders is bijgevolg een belangrijk principe in een aanpak van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

13 van de 14 federale overheidsdiensten hebben, via de onlinedatabase van ICDO, informatie gerapporteerd over het tot stand brengen van een dialoog met hun stakeholders.

Alle respondenten zeggen dat ze hun stakeholders hebben geïdentificeerd. 8 van hen gingen in dialoog met hun stakeholders en 5 hebben niet gespecificeerd of er een dialoog was gestart.

Percentage van het aantal federale overheidsdiensten met een stakeholdersdialoog (13 antwoorden)

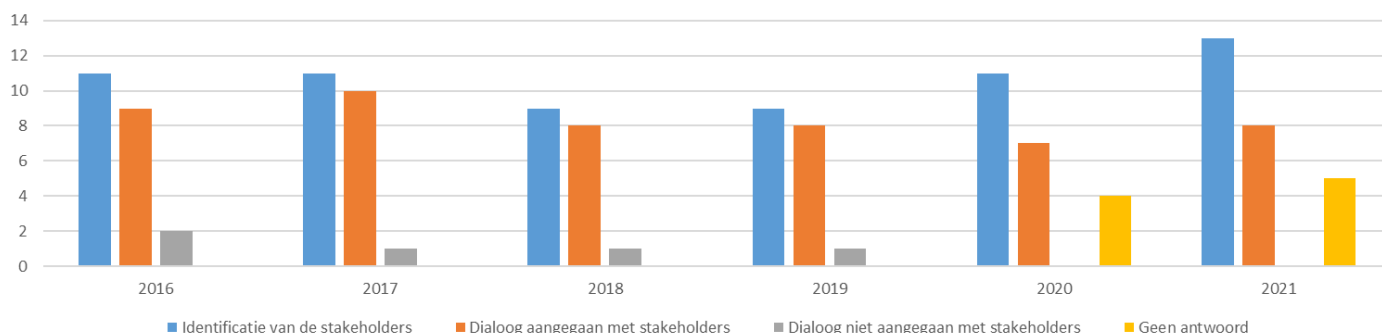

■ Dialoog aangegaan met stakeholders ■ Geen antwoord

Bron: Database ICDO – februari 2022

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2021 hun stakeholders heeft geïdentificeerd en een dialoog met hen heeft aangevat.

Evolutie van het aantal federale overheidsdiensten die hun stakeholders geïdentificeerd en betrokken hebben
(Antwoorden: 11 in 2016 en 2017, 9 in 2018 en 2019, 11 in 2020, 13 in 2021)

Bron: Database ICDO – februari 2022

Sommige federale overheidsdiensten vermelden dat hun gebruikelijke processen door de covid-19-pandemie zijn verstoord.

Goede praktijken van de FOD BOSA

Klantenstuurgroep en stakeholder stuurgroep die minimum 3 keer per jaar samenkomt.

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit

Normaliter wordt een permanente dialoog met de verschillende stakeholders onderhouden. Dit jaar is specialer door de Covid-crisis.

Goede praktijken van de FOD Werkgelegenheid

In samenwerking met het onderzoeksinstituut Dedicated heeft het directoraat Communicatie in 2021 een grootschalige enquête georganiseerd om het imago en de identiteit van de FOD bij zijn belangrijkste belanghebbenden in kaart te brengen. Duurzame ontwikkeling was een van de bestudeerde thema's. In het kader van deze enquête heeft het onderzoeksinstituut aan de hand van een gecombineerde methode interne en externe stakeholders van de FOD Werkgelegenheid ondervraagd. Voor de interne stakeholders heeft Dedicated het volgende gerealiseerd:

- 15 face-to-face- of telefonische gesprekken met geselecteerde interne stakeholders.
- Een onlinevragenlijst stond ter beschikking van alle personeelsleden van de FOD Werkgelegenheid.

In totaal werden 239 antwoorden op deze vragenlijst geregistreerd. Voor de externe stakeholders heeft Dedicated het volgende gerealiseerd:

- 5 homogene focusgroepen met verschillende stakeholders (4-5 respondenten per groep) uit de vooraf

door de FOD geselecteerde stakeholders;

- 1.010 daadwerkelijke enquêtes bij Belgische burgers van 18 jaar en ouder via de online-enquêtemethode en uit het panel van internetgebruikers van Dedicat-ed.

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid

De verwezenlijking van het gezondheids- en milieubeleid is een maatschappelijke verantwoordelijkheid, die niet kan slagen zonder een sterke inzet van de betrokken sectoren en professionals, alsook van de burgers in het algemeen. De samenwerking met hen maakt het mogelijk ervoor te zorgen enkel er een draagvlak is voor het ontwikkelde beleid op het terrein. Op het gebied van de gezondheidszorg zijn ziekenhuizen, zorgprofessionals en verleners van medische noodhulp belangrijke klanten. Onze FOD werkt dan ook nauw samen met hun koepel- en beroepsorganisaties. De universiteiten spelen een sleutelrol in de adviesorganen en zijn een cruciale partner in het gezondheidsbeleid. Wij betrekken ook verzekeringsinstellingen en patiëntenorganisaties bij het beleid. Aangezien wij de betrokkenheid van de patiënten willen vergroten, zullen zij in de toekomst een belangrijkere rol spelen. In het kader van de Public Health Emergencies (PHE) wordt nauw samengewerkt met ziekenhuizen, laboratoria en wetenschappelijke instellingen. Bij de uitwerking van diverse federale maatregelen op milieugebied worden de werkgeversorganisaties, de vakbonden en de betrokken ngo's geraadpleegd. Deze raadpleging gebeurt per thema of per dossier. In dit verband is de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling een bevoorrechte partner. Andere vormen van samenwerking met bedrijfsfederaties zijn op touw gezet via sectorale overeenkomsten. Al deze vormen van samenwerking worden opgevolgd door het DG Leefmilieu, dat ook instaat voor het beheer van de bijdragen die België levert aan inter-

nationale organisaties die actief zijn op het vlak van het leefmilieu. Op het gebied van de veiligheid van de voedselketen en het voedingsbeleid worden de beroepsfederaties van de voedings-, distributie- en landbouwsector (bv. FEVIA en COMEOS, de Boerenbond, FWA) en de consumentenverenigingen geraadpleegd wanneer nieuwe wetgeving wordt uitgewerkt. Dit gebeurt via de Adviesraad inzake voedingsbeleid en gebruik van andere consumptieproducten. Ook voor het beleid inzake dier- en plantgezondheid is overleg over het beleid en de implementatie van nieuwe regelgeving tot stand gebracht met de betrokken sectoren (landbouworganisaties, verenigingen van veeartsen, aardappeltelers, enz.). Voor inspectie-opdrachten is samenwerking met de bedrijven en de federaties van essentieel belang. De resultaten van de milieucampagnes worden meegedeeld aan de bedrijfsfederaties en aan het grote publiek. Het op Europees niveau opgezette systeem om snel alarm te kunnen slaan (RAPEX) maakt het mogelijk stoffen of producten die gevaarlijk zijn voor de gezondheid of het milieu, uit de handel te nemen en na te gaan of deze terugtrekking doeltreffend is. De meeste betrokken bedrijven werken mee door de verdachte loten vrijwillig uit de handel te nemen. Parken, dierentuinen en andere opvangcentra zorgen voor de inbeslagneming van levende soorten, een overeenkomst met FINSHOP regelt de verkoop van in beslag genomen andere soorten. Wat de controle en de follow-up van strafbare feiten betreft, is er samenwerking tot stand gebracht met het parket en de politiediensten. Op het niveau van de consumptieproducten worden de controlegegevens meegedeeld aan de organisaties die betrokken zijn bij de volksgezondheid (Fondation contre le Cancer, Kom op tegen Kanker, VDAD, ...). Wat de medische expertise betreft, worden contacten en overleg georganiseerd met slachtofferverenigingen, verzekeringsmaatschappijen en ASSURALIA, luchtvaartscholen, enz. Op het niveau van de Belgische burger heeft de FOD een hoofdzakelijk informatieve verantwoordelijkheid. Het grote publiek wordt geïnformeerd en bewustgemaakt via campagnes, webtools en openbare evenementen. In het kader van de inspraak van het publiek bij de besluitvorming op het vlak van het milieu wordt ook verscheidene malen per jaar overleg gepleegd over grote projecten, zoals milieuplannen en -programma's, waarbij ook burgers worden betrokken. Ook de kennis en attitudes van de burgers worden regelmatig gepeild, bijvoorbeeld op het gebied van de klimaatverandering. Op werknemersniveau is er een verzoek om advies van het personeel over het milieubeheersysteem tijdens de BVP-enquête in september-november 2021.

Goede praktijken van de FOD Sociale Zekerheid

Voor de internationale afdeling: dialoog via vergaderingen of ruimten voor het delen van informatie en kennis. Doelstelling: een gemeenschappelijk Belgisch standpunt bepalen over internationale vraagstukken.

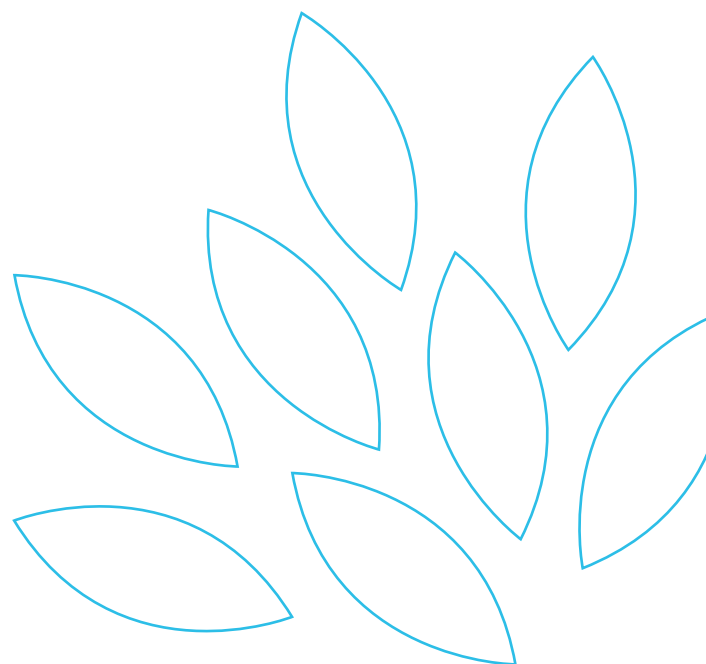
5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI)

In 2014 werden zes vrijwillige federale overheidsdiensten begeleid door het FIDO om een duurzaamheidsverslag op te stellen waarin ze de GRI-richtlijnen (G4) toepassen. Na afloop van deze oefening hebben vijf onder hen een eerste verslag gepubliceerd over hun economische, milieu-, maatschappelijke en governanceprestaties, waarin de positieve en negatieve weerslag van hun activiteiten en diensten wordt weergegeven. Het FIDO stelde op zijn beurt een methodologische handleiding op die specifiek is ontworpen voor federale overheidsdiensten, om hen te ondersteunen bij het uitwerken en opstellen van een GRI-verslag.

In 2020 bleef alleen de FOD Economie een duurzaamheidsverslag publiceren, maar op een manier die afweek van de GRI-4-norm. In 2021 heeft zij besloten deze publicatie op te schorten..

5.4. Duurzame overheidsopdrachten

Zie het verslag van de werkgroep hierover.

5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark

In **omzendbrief 307 sexies** van 21 april 2017 is vastgelegd dat de federale overheidsdiensten jaarlijks een overzichtslijst van hun ganse wagenpark (gekochte en geleasede voertuigen) dienen voor te leggen aan de minister die bevoegd is voor Duurzame Ontwikkeling, evenals aan de inspectie van Financiën, de regeringscommissaris van Begroting of de afgevaardigde van de minister van Begroting. Deze nieuwe omzendbrief werd voor de vijfde keer toegepast in januari 2022, voor wat de toestand van het wagenpark 2021 betreft.

8 federale overheidsdiensten hebben aan deze verplichting voldaan:

- de POD Maatschappelijke Integratie
- de FOD Kanselarij

- de FOD Justitie
- de FOD Werkgelegenheid
- de FOD Binnenlandse Zaken
- de FOD Mobiliteit
- de FOD Sociale Zekerheid
- de Ministerie van Defensie

De omzendbrief vereist ook dat de overheidsdiensten en bepaalde instellingen van openbaar nut die over een wagenpark van minstens 20 voertuigen beschikken, de aankoop van nieuwe passagiersvoertuigen en minibussen voor 2021 als volgt organiseren:

- > minstens 25 % van alle aangekochte of gehuurde wagens zijn elektrisch, hybride of rijden op CNG,

EN

- > minstens 30 % van alle aangekochte of gehuurde wagens hebben een ecoscore hoger dan 75 (inclusief de elektrische, hybride en CNG-wagens).

Deze verplichting is van toepassing op de volgende federale overheidsdiensten:

STAND VAN ZAKEN WAGENPARK PERSONENWAGENS EN MINIBUSSEN IN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN DIE OVER MINSTENS 20 WAGENS BESCHIKKEN

	Totaal aantal	Nieuwe aankopen in 2021							
		Aantal	Klassieke brandstof		Alternatieve aandrijving		Gemiddelde ecoscore	Ecoscore > 75	
			Aantal	%	Aantal	%		Aantal	%
Binnenl. Zaken	268	15	13	86,67	2	13,33	61	0	0
Mobiliteit	156	Niet gekend							
Economie	107	7	6	85,71	1	14,29	55,71	1	14,79
Justitie	200	10	7	70	3	30	65,3	0	0
Volksgez		Niet gekend							
Defensie	1331	18	0	0	18	100	nc	0	0
Buitenl. Zaken		Niet gekend							
Financiën		Niet gekend							

Uit de gegevens die de ICDO via haar databank heeft ontvangen, blijkt dat geen van de respondenten in 2021 ten minste 20 voertuigen heeft aangekocht. Omzendbrief 307 sexies zou derhalve niet op hen van toepassing zijn. Er moet wel op worden gewezen dat de FOD Justitie en het Ministerie van Defensie een bijzondere inspanning hebben geleverd door een groot aandeel voertuigen met alternatieve aandrijving aan te kopen.

In dezelfde omzendbrief wordt ook bepaald dat diensten met een vloot van personenauto's en minibussen van minder dan 20 voertuigen voor zover mogelijk elektrische, hybride of CNG-modellen moeten aankopen. Ze worden ook verzocht bijzondere aandacht te besteden aan de milieucriteria van de gekozen modellen. De betrokken federale overheidsdiensten zijn de FOD's Beleid en Ondersteuning (BOSA), Kancelarij van de Eerste Minister, Sociale Zekerheid, Werkgelegenheid, en de POD's Wetenschapsbeleid en Maatschappelijke Integratie. Slechts twee federale overheidsdiensten kochten in 2021 nieuwe voertuigen aan: de FOD BOSA één, dat op alternatieve brandstof rijdt, en de FOD Werkgelegenheid vier, waarvan er drie op alternatieve brandstof rijden.

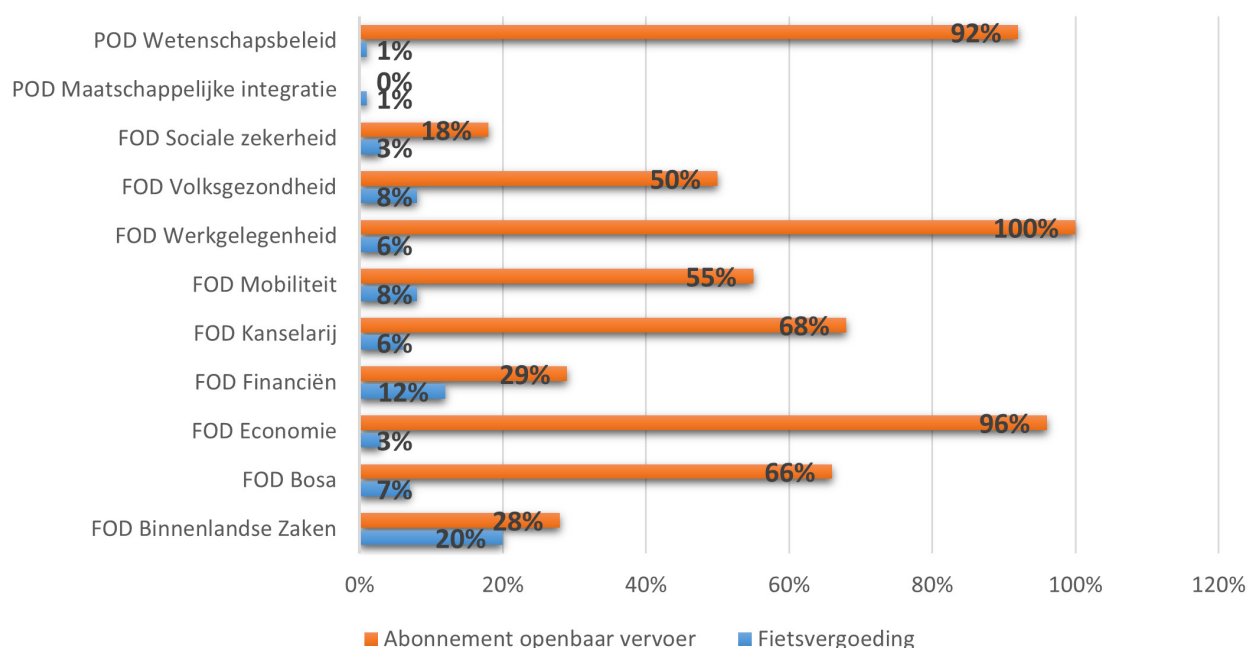
5.6. Duurzame mobiliteit

Wat het beleid rond duurzame mobiliteit betreft, dat door de federale overheidsdiensten wordt gevoerd, hebben 11 van de 14 diensten in 2021 geantwoord op de vragenlijst van de ICDO-database. Alle respondenten voldoen aan hun verplichtingen op dat gebied:

- Deelname aan de federale en gewestelijke diagnostiek woon-werkverkeer;
- Opstellen van een bedrijfsvervoerplan (BVP);
- Tenlasteneming van de abonnementen op het openbaar vervoer
- En betaling van fietsvergoedingen.

Wat de ondersteuning van zachte mobiliteit betreft, betalen alle respondenten ook voor abonnementen op het openbaar vervoer en betalen ze een vergoeding aan hun werknemers die de fiets gebruiken tijdens hun reis van huis naar werk.

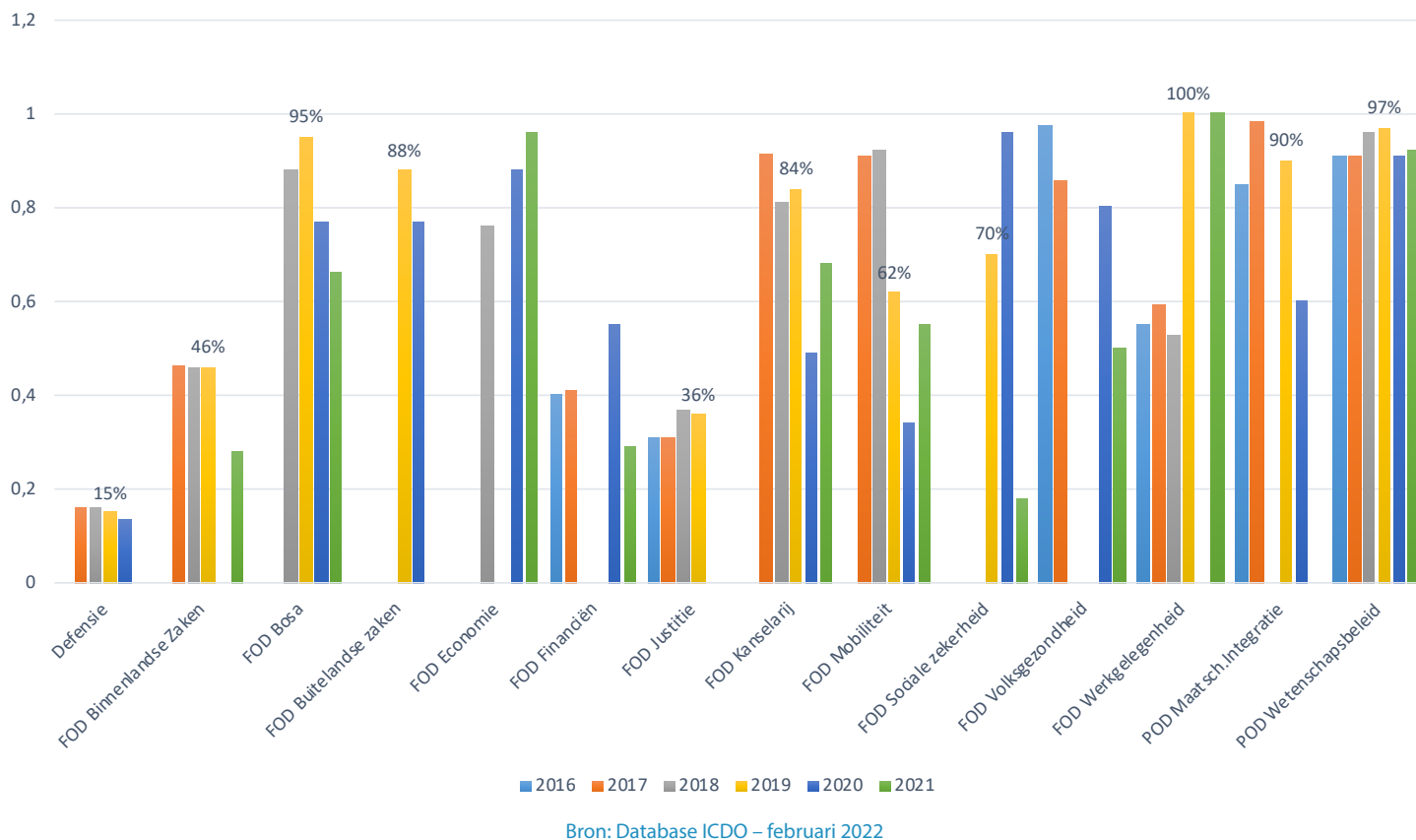
Personeelsleden (uitgedrukt in %) die genieten van een tussenkomst van hun werkgever inzake zachte mobiliteit (11 antwoorden - 2021)

Bron: Database ICDO – februari 2022

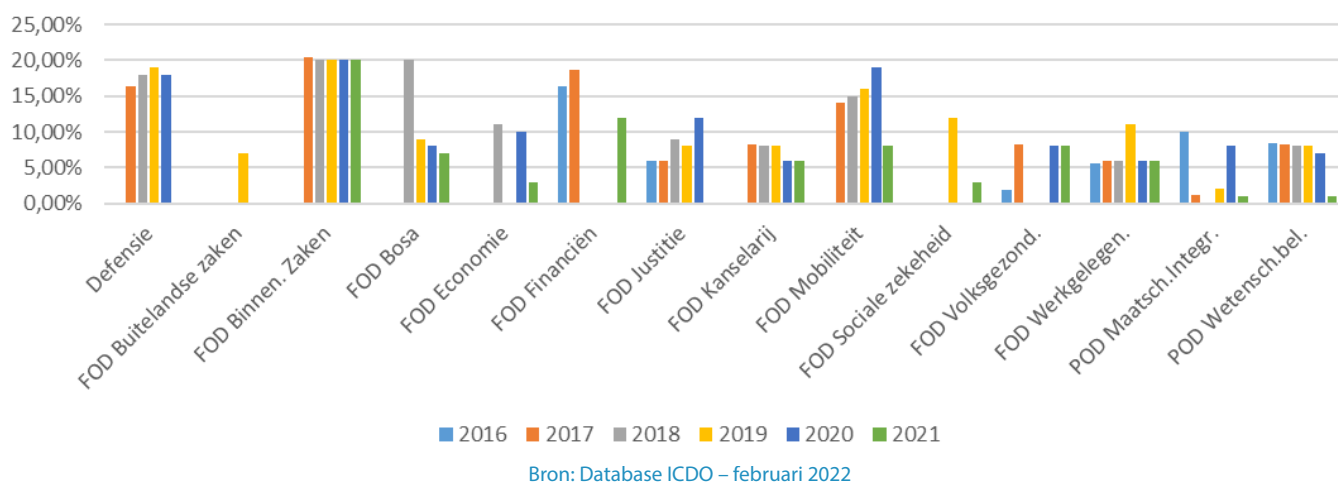
In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden van wie het abonnement voor het openbaar vervoer, tussen 2016 en 2021, werd terugbetaald.

Evolutie van het % van de personeelsleden waarvan het abonnement voor het openbaar vervoer ten laste is van de werkgever

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden dat, tussen 2016 en 2021, een fietsvergoeding heeft ontvangen.

Evolutie van het % van de personeelsleden die een fietsvergoeding krijgen

Het ontbreken van gegevens, in beide tabellen, betekent dat de dienst geen informatie heeft meegedeeld over het desbetreffende jaar via de databank van de ICDO.

De grote verschillen tussen de gegevens voor 2020 en 2021, zowel wat het openbaar vervoer als de fietsvergoedingen betreft, op weg van en naar het werk, worden verklaard door het verplichte telewerk tijdens de coronacrisis. De federale overheidsdiensten hebben wel de kosten van de tickets op zich genomen per afzonderlijk ticket.

Wat de verplaatsingen voor dienstreizen in België betreft, geven alle respondenten aan dat hun overheidsdienst een beleid hanteert dat voorrang geeft aan verplaatsingen met het openbaar vervoer.

Voor dienstreizen naar het buitenland geven 10 van de 11 respondenten aan dat hun overheidsdienst bovendien de voorkeur geeft aan de trein en/of alleen vliegtrips toe staat vanaf een bepaalde afstand.

Alleen FOD Volksgezondheid heeft zich verbonden tot een CO2-compensatiebeleid voor haar verplaatsingen.

Goede praktijken van de FOD BOSA

Binnen de FOD BOSA beschikken we over een mobiliteitscoördinator die samen met de werkgroep de strategie bepaald om zoveel mogelijk in te zetten op duurzame mobiliteit zoals bvb het aanmoedigen van het bikeproject.

Voor wat de dienstreizen naar het buitenland betreft: We werken samen met een extern bureau, waar in het raamcontract vermeld staat dat ze de meest ecologische vervoersmiddelen dienen aan te geven.

En een initiatief in 2021: pilootproject met NMBS betreffende flexabonnementen.

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit

Weinig parkeerplaatsen voor auto's, maar wel een grote fietsparking. Elektrische fietsen en scooters worden ter beschikking gesteld. Bewustmaking van het personeel tijdens de week van de mobiliteit.

Goede praktijken van de FOD Werkgelegenheid

Naast de bonus voor fietsgebruikers heeft de FOD hybride fietsen ter beschikking gesteld aan zijn werknemers voor professionele verplaatsingen.

Goede praktijken van de FOD Economie

Gratis openbaar vervoer; inkringing van het wagenpark met 20%; vervanging van dieselveertuigen door hybride voertuigen; optimalisering van het gebruik van voertuigen.

Goede praktijken van de FOD Financiën

Het aantal fietsplaatsen in de North Galaxy-toren verhogen, het brandstofverbruik van het wagenpark verminderen, het wagenpark vernieuwen door elektrische voertuigen en/of voertuigen met een betere ecoscore, de luchtkwaliteit verbeteren in de zones waar de multifunctionele voertuigen staan.

Goede praktijken van het Ministerie van Defensie

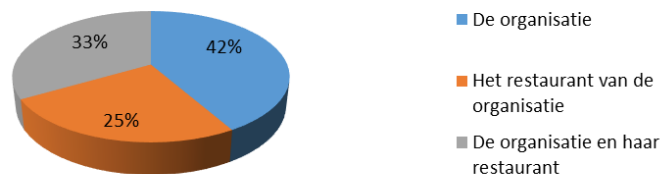
Diverse initiatieven voor de verschillende vervoersmodi: openbaar vervoer: maximaal aangeraden met bijkomende steun waar mogelijk voor moeilijk bereikbare eenheden (vb. navette tussen kwartier en station); fietsen: ondersteund via fietspremie en investeringen in infrastructuur (weg, toegang, stalling, veiligheid) personenwagens: vergroening en ecologisch rijden

5.7. Duurzame voeding

Hoever staat de integratie van duurzaamheidscriteria in het voedselverbruik van de federale overheidsdiensten in 2021 ?

12 van de 14 hebben over deze problematiek gerapporteerd via de onlinedatabank van ICDO. De meesten van hen wijzen erop dat dit jaar geen specifieke initiatieven zijn genomen als gevolg van gezondheidsmaatregelen en de geringe aanwezigheid op kantoor.

Oorsprong van de genomen initiatieven om de duurzaamheidscriteria te integreren in de voedselconsumptie van de federale overheidsdiensten (12 antwoorden in 2021)

Bron: Database ICDO – februari 2022

Goede praktijken van het restaurant van de FOD Economie

Na de gezondheidscrisis was ons bedrijfsrestaurant enkele maanden gesloten. Dit had gevolgen voor de uitvoering van nieuwe projecten rond duurzame voeding. In juni 2021 hebben we samen met onze leverancier een gratis applicatie gelanceerd voor het bestellen van afhaalmaaltijden, om voedselverspilling te voorkomen. We werken ook aan nieuwe projecten om afval te beperken en blijven ons inzetten voor de bestrijding van voedselverspilling. Klanten ruimen zelf af en zetten hun dienblad op een rek, maar sorteren hierbij. Tijdens de lockdown werd het voedsel dat in de keuken overbleef aan voedselbanken gedoneerd.

In onze eetzaal willen we voedselverspilling tegengaan; tegen eind 2022 willen we die halveren. Voedselafval bestaat voornamelijk uit overproductie en wat er op de borden blijft liggen. Het weggegooid voedsel wordt on-

derverdeeld in vijf categorieën: overproductie, voedsel dat op het bord blijft liggen en terugkeert naar de keuken (het zogenaamde bordafval van de consument), schillen en andere delen van voedsel die tijdens de bereiding worden verwijderd, overschotten van feesten en vergaderingen en bereid voedsel dat vervallen is. We zullen geen onnodige maaltijden bereiden. Zo wordt er bijvoorbeeld systematisch minder soep bereid, omdat er vroeger altijd grote hoeveelheden overbleven.

Goede praktijken van het restaurant van de FOD Binnenlandse Zaken

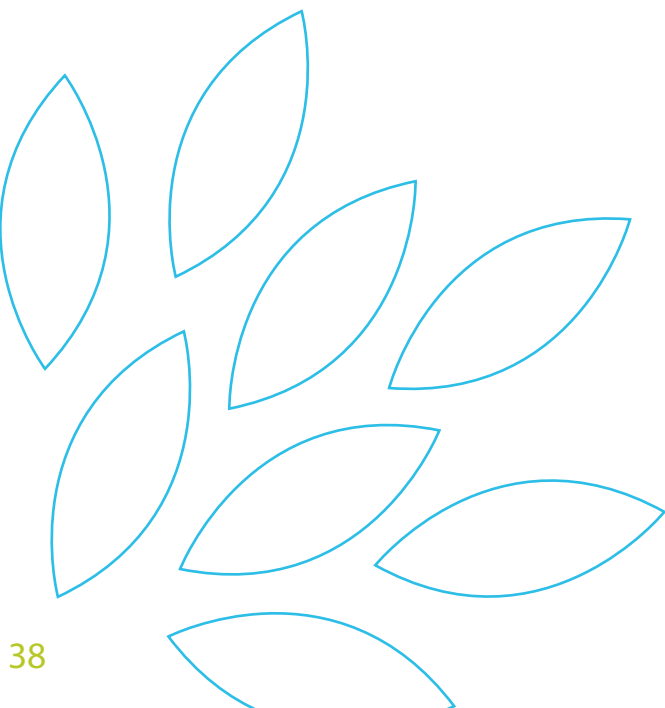
De dienst die verantwoordelijk is voor de cafetaria van de horizontale diensten besteedt bijzondere aandacht aan DO. De begrippen overconsumptie, onnodig afval en duurzaamheid van de verpakkingen worden regelmatig opnieuw geanalyseerd door de dienst. De dienst let op voor voedselverspilling (met name bij de organisatie van vergaderingen) en in de vergaderzalen zijn altijd waterkoffers beschikbaar.

Goede praktijken van het Ministerie van Defensie

Het project Nutrition@Defence werd formeel goedgekeurd eind juni 21 (dmv een projectletter) en de activiteiten werden opgestart (o.a. met een testcase van implementatie in de mess van Rocourt). Door COVID 19 heeft het project vertraging opgelopen en zullen de eerste concrete resultaten pas beschikbaar zijn eind 1ste semester 2022.

5.8. Duurzame evenementen

Wegens gezondheidsmaatregelen werd het overgrote deel van de door de federale overheidsdiensten georganiseerde evenementen online gehouden. De toepassing van duurzame criteria was derhalve niet relevant.

5.9. Duurzame human resources

In deze rubriek besteden wij aandacht aan de initiatieven en de acties die door de federale overheidsdiensten worden ondernomen in het kader van het diversiteitsbeleid en het welzijn op het werk.

Goede praktijken van de FOD BOSA

De cel diversiteit heeft hier heel wat acties ondernomen betreffende de selecties voor personen met een beperking. Zo hebben we een speciaal testlokaal voor de mensen met een beperking, zodat zij op hun maat selectie kunnen afleggen.

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit

In 2021 heeft de cel Diversiteit omwille van de gezondheids crisis minder acties uitgevoerd:

- diverse mededelingen/artikelen via de interne media over verschillende diversiteitsthema's;
- opvolging van dossiers over de aanpassing van de werkplek (handicap) op de FOD maar ook thuis (ter beschikking gesteld materiaal);
- uitdeling van transparante gezichtsmaskers (voor doven en slechthorenden) aan de personeelsleden die met dove/slechthorende collega's samenwerken;
- aanpassing pensioenopleiding: verzoek om twee gebarentaaltolken voor een interne opleiding (november 2021);
- organisatie van integratiesessies over diversiteit met de actieve deelname van de nieuwe werknemers;
- benoeming van een nieuwe, Franstalige medeverantwoordelijke voor diversiteit en kennisoverdracht;
- checklist diversiteit voor leden van de aanwervingsjury (goede praktijken);
- deelname aan de jobbeurs op het vlak van diversiteit;
- uitwerking van het nieuwe diversiteitsplan (lopend);
- project sharepointpagina over diversiteit;
- deelname van de Franstalige medeverantwoordelijke voor diversiteit aan het "interuniversitair UCL-ULB-certificaat: de troeven van diversiteit: discriminatie voorkomen en inclusie bevorderen."

Goede praktijken van de FOD Financiën

In 2021 werd een specifiek project gevalideerd door directiecomité rond Inclusiebeleid. In 2022 komt er een enquête, een benchmark, focusgroepen en werkgroepen over 5 thema's (leeftijd, genderlijkheid, sociale uitsluiting, handicap en multiculturaliteit) om het inclusiebeleid van FOD Financiën te optimaliseren. + dag van de diversiteit met Top 400 & Webinar over onbewuste vooroordelen + Traject Boost Her derde editie Ad Hoc Telewerkplek aanpassingen aan handicap op advies van Empreva.

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid

Het actieplan 2021 "Diversiteit en inclusie" is gebaseerd op:

- de aanpassing van de werkplekken van gehandicapte werknemers tijdens de verhuis;
- de aanpassing van de telewerkplekken voor de telewerkende werknemers;
- de opleiding «inclusief schrijven» voor communicatiemedewerkers;
- de opleiding «neutrale gesprekken» voor de HR-medewerkers;
- de aanpassing van de werkplekken op verzoek;
- de deelname aan het federale diversiteitsnetwerk.

Wat Healthy leadership betreft kunnen we het volgende toevoegen:

- de enquête over de risico's van beeldschermwerk, die in november 2021 werd gelanceerd;
- de bijwerking van de telewerkbrochure met ergonomisch advies en webinars over het evenwicht tussen werk en privéleven;
- het zeer regelmatig posten op het intranet van informatie over het welzijn en de situatie rond COVID (slaap, stress, weerbaarheid etc.), met inbegrip van een rubriek Welzijn en psychosociale risico's;
- het invoeren van een permanentie (NL-FR) in het begin van COVID door de vertrouwenspersonen, ontwikkelingscoach en de sociaal assistente;
- het nieuwe onthaalprogramma voor nieuwe werknemers, dat een module over de vier gezondheidstoestanden omvat.

Goede praktijken van de FOD Sociale Zekerheid

Wat de diversiteit betreft:

- Studiedag «Diversiteit in al haar aspecten» (maart 2021);
- Voorbereiding van een nota «Diversiteit in personeelsbewegingen», met de volgende 7 ambities:
 - Het percentage werknemers met een handicap stijgt tot het wettelijke quotum van 3% en dit tegen uiterlijk 2024;

- Een stijging van het aantal medewerkers binnen de FOD met een diverse achtergrond;
- Het extra aanwerven van jonge medewerkers (-26 jaar) om het quotum van 3% te bereiken;
- Het taalevenwicht binnen de FOD herstellen (trap 1 en 2);
- Er is gendergelijkwaardigheid binnen onze FOD op managementniveau (mandaatfuncties) en midden-management niveau (A4);
- Diversiteit actief ondersteunen binnen de FOD;
- Monitoring doen van de cijfers rond diversiteit via KPI's in het HR dashboard. Deze nota wordt begin 2022 afgewerkt en geïmplementeerd.

Wat welzijn betreft, opmaken en uitvoeren van een We Feel Good Plan 2021 samen met het intern welzijnsnetwerk waar alle diensten van de FOD in vertegenwoordigd zijn. Een oplistijng van de belangrijkste acties in 2021:

- Opleidingen over verschillende thema's: assertiviteit, feedback, brandveiligheid tijdens telewerk, ergonomie tijdens telewerk;
- Gesprekken door de vertrouwenspersonen met alle leidinggevenden in functie van het welzijn en het sociaal isolement tijdens de COVID-crisis;
- Werkgroep Evenwicht werk-privé en sociaal isolement;
- Tips «Werken met zorg» en «Vergaderen met zorg»;
- Maandelijks communicatieplanning Welzijn;
- Analyse van psychosociale risico's en monitoring van indicatoren;
- Sensibiliseringssessies rond verschillende thema's: mindfulness, gezonde voeding, beter slapen;
- Workshops voor het personeel: mindfulness en meditatiesessies, relaxatie onder begeleiding van de harp, veerkrachtspel, traject van 4 workshops rond stress en mentale veerkracht, traject van 4 workshops rond energie, workshops wendbaarheid, fitdesk (online bewegingssessies).

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

ICDO-ACTIVITEITENVERSLAG 2021

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :
Dieter Vander Beke,

Voorzitter van de Interdepartementale Commissie
Duurzame Ontwikkeling (ICDO)

PUBLICATIE
MAART 2022

Het secretariaat van de ICDO wordt verzorgd
door het Federaal Instituut voor Duurzame
Ontwikkeling (FIDO),

Hertogstraat 4, 1000 Brussel
Tél. : 02/501.04.62

GRAPHIC DESIGN :
Peau Rouge - Muriel Vandevorde
www.peaurouge.com